

СОДРЖИНА НА УПАТСТВОТО

1. Вовед	3
2. Цели на мерката Инвестиции во материјални средства на земјоделските стопанства	3
3. Финансиска поддршка предвидена со мерката.....	3
4. Приоритетни сектори/прифатливи инвестиции.....	5
5. ИПАРД трошоци.....	7
5.1 Прифатливи трошоци	7
5.2 Трошоци кои не се прифатливи.....	8
5.3 Правила за потекло на трошоци	9
6. Кој може да биде корисник?	10
7. Критериуми за доделување на средства	11
7.1 Минимални капацитети.....	11
7.2 Општи критериуми за доделување на средства.....	13
7.3 Исполнување на соодветни стандарди	14
7.4 Економска оддржливост	14
7.5 Специфични критериуми по типови на инвестиции	15
8. Потребни документи при поднесување на барањето	18
9. Административна процедура за обработка на барањето	36
9.1 Поднесување на барањето за финансиска поддршка.....	36
9.2 Обработка на барање и избор на корисници.....	37
9.3 Критериуми за избор (рангирање).....	38
9.4 Склучување на договор.....	39
10. Реализација на договорот.....	39
11. Исплата на средства	39
12. Контрола на терен.....	41
13. Обележување и видливост.....	42
14. Контакт - АФПЗРР	43
15. Прилози	44
Прилог 1. Листа на планински подрачја.....	44

Прилог 2. Листа на прифатливи трошоци.....	50
Прилог 3. Листа на минимални национални стандарди релевантни за спроведувања на ИПАРД 2014-2020.....	55
Прилог 4. Максимална прифатлива моќност на трактори	65
Прилог 5. Складирање и ракување со арско ѓубре.....	66

1. Вовед

ИПА II (ЕУ Инструмент за претпристапна помош) претставува правна рамка на ЕУ и пакет за финансиска помош, дизајнирана да им помогне на земјите кандидати за членство како и на потенцијалните земји членки. Помошта е насочена кон повеќе области, а една од тие е земјоделството и руралниот развој.

ИПАРД II 2014-2020 е програма која овозможува пристап до фондовите на Европската Унија наменети за финансиска помош на земјоделството и руралниот развој.

Од искористувањето на фондот од ИПАРД II 2014-2020 Програмата за Република Македонија се очекуваат многубројни основни придобивки, од кои можат да се издвојат следните: подобрување на стандардот на земјоделците, подобрување на пазарната конкурентност и ефикасност, зголемување на вработеноста во руралните области, подобрување на ветеринарните стандарди и зголемена заштита на животната средина.

2. Цели на мерката Инвестиции во материјални средства на земјоделските стопанства

Општи цели:

- Поддршка за постепено усогласување на земјоделскиот сектор кон правилата, стандардите, политиките и практиките на ЕУ со цел членство во ЕУ;
- Поддршка на економскиот, социјалниот и територијалниот развој со цел рамномерен, оддржлив и инклузивен раст, преку развој на материјалните средства;
- Одговор на предизвиците кои ги носат климатските промени преку промоција на ефикасно искористување на ресурсите и обновливите извори на енергија.

Специфични цели:

- Модернизирање и реструктурирање на физичкиот (материјалниот) потенцијал со цел подобрување на целокупното работење на земјоделските стопанства при производството на примарни земјоделски производи, со тоа зголемување на вредноста на производството и маркетингот;
- Промоција на почитување на стандардите на Заедницата и подобрување на условите на земјоделските стопанства, особено на оние кои се однесуваат на заштита на животната средина и благосостојбата на животните;
- Зголемување на потрошувачката на примарната енергија од обновливи извори.

3. Финансиска поддршка предвидена со мерката

Минималната вредност на вкупно прифатливите трошоци на предложената инвестиција за оваа мерка не може да биде пониска од **3.000 евра** во денарска

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

противвредност не вклучувајќи го ДДВ, додека максималната поддршка која може да биде доделена на еден корисник под оваа мерка изнесува **1.500.000 евра во денарска противвредност** не вклучувајќи го ДДВ за целиот период на спроведување на Програмата.

Вкупната финансиска поддршка (75% од ЕУ фондовите + 25% национално кофинансирање) која се исплаќа во вид на кофинансирање на инвестицијата во рамки на оваа мерка **изнесува 60%** од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата.

Овој процент на кофинансирање ќе се зголеми до:

- 65% за инвестиции во земјоделски стопанства предложени од страна на млади земјоделци (физички лица на возраст од 18 години до 40 години на денот на поднесување на барањето за финансиска поддршка);
- 70% за инвестиции во земјоделски стопанства во планинските области (Листа на планински области дадени во **Прилог 1** на ова Упатство или може да се превземе од веб страната на Агенцијата **www.ipardpa.gov.mk**)

Процентот на кофинансирање ќе се зголеми за 10 процентни поени за делот од инвестицијата кој се однесува на:

- Инвестиции во системи за чување и управување со ѓубриво (пример: складирање, третман, понатамошно користење и сл.);
- Инвестиции за подобрување на ефикасноста во употребата на азотни ѓубрива (пример: намалена употреба, опрема за прецизна употреба на ѓубрива и сл.);
Инвестиции во објекти/опрема чија цел е подобрување на енергетската ефикасност (пример: употреба на градежни материјали кои ја намалуваат загубата на топлина);
- Инвестиции во објекти/опрема за производство на био-енергија во случај на обработка на производите (суровините) опфатени со Анекс I од Договорот со ЕУ (обработка на животинска или растителна примарна и секундарна биомаса) (Анекс I од Договорот со ЕУ може да се превземе од веб страната на Агенцијата **www.ipardpa.gov.mk**);
- Инвестиции во објекти/опрема за производство на енергија од другите обновливи извори на енергија за задоволување на сопствените потреби за енергија на земјоделско стопанство;
- Инвестиции во објекти/опрема за третман на отпадни води/канализација.

Напомена: Зголемувањето на процентот на финансиската поддршка за 10 процентни поени се однесува само за делот на инвестицијата заради кој се врши зголемувањето на поддршката, а не за целосно предложената инвестиција.

Корисниците може да поднесат повеќе проекти во рамките на оваа мерка во текот на спроведувањето на Програмата, под услов максималната вкупна поддршка да не биде надмината и за претходниот проект да биде поднесено барање за исплата.

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

АФПЗРР пред склучување на договор со барателот ќе изврши проверка на инвестицијата со инвестициите од Програмата за рурален развој со цел да се спречи двојно финансирање на исто средство.

4. Приоритетни сектори/прифатливи инвестиции

Следните сектори се прифатливи за поддршка со оваа мерка:

- **Сектор за растително производство:** (1) житарици, (2) индустриски култури, (3) зеленчук (вклучувајќи и компир), (4) повеќегодишни култури (овоштарници, вклучувајќи и трпезно грозје, маслинки, медоносни дрвја (за производство на мед), (5) лозја;
- **Сектор сточарство:** (1) Говеда (за млечни производи и гоење), (2) свињи (за репродукција и гоење), (3) овци и кози (за млечни производи и гоење), (4) живина (одгледувани за производство на месо – бројлери, кокошки несилки);
- **Обработка и директен маркетинг на сопственото земјоделско производство на фармата** (Директен маркетинг се однесува на активности поврзани со земјоделски производи, подготовка, директна продажба и други маркетинг активности на фармата, вклучително и за преработени производи на фармата): (1) млеко и млечни производи, (2) месо и месни производи; (3) овошје и зеленчук, вклучувајќи и компири, печурки и мешункасти култури; (4) жита, мелничарски производи и производи од скроб; (5) растителни и животински масла и масти; (6) шира од грозје, сок од грозје, вино и оцет;
- **Производство на енергија од обновливи извори за сопствена потрошувачка,** преку обработка на растителни и животински производи од примарна и секундарна биомаса (освен биомаса од рибни производи) за производство на биогаз и/или биогорива, користење на сончева енергија, ветерници, геотермална енергија итн.

Прифатливи инвестиции:

- Изградба или реконструкција на објекти и друг недвижен имот за земјоделско производство (како што се објекти за одгледување на добиток, складирање на храна, оддел за размножување, пластеници и/или стакленици и расадници, објекти за пост-бербени активности, итн), помошни објекти (пример: склади за чување на храна и сточна храна, силажа, амбари/силоси итн.), вклучувајќи ги и оние што се користат за сместување на земјоделските машини и опрема, заштита при работа на работниците во земјоделството, заштита на животната средина (пример: за ѓубриво и септички јами, складишта за биомаса, недвижен имот за вода/канализација/третман на кашеста маса, складишта за силажа, објекти за заштитни средства на растителното производство, складирање на вештачки ѓубрива, итн.) како и потребната опрема;
- Изградба или реконструкција на објекти и друг недвижен имот кој се користи за пост-бербени активности, за преработка и маркетинг на земјоделски производи (како што се простории за пост-бербени активности, простории за ладење,

пакување, калибрирање, производствени простории, магацини, продажни пунктови и сл), помошни објекти (пример: објекти за подготовка на суровина, магацини за жито и др.) вклучувајќи ги и оние за заштита при работа и заштита на животната средина (пример: третман на отпад, магацини за биомаса, недвижен имот за вода/третман на отпадни води, итн.) и потребната опрема;

- Набавка на повеќегодишни растенија (со исклучок на семе), вклучувајќи овошни дрва, грмушки и трпезно грозје, маслинки, лозја, вклучително и придружни инсталации;
- Набавка и/или инсталирање на нови машини, земјоделска механизација и опрема/инструменти за подобрување на активностите за земјоделско производство на фармата;
- Набавка и/или инсталирање на нови машини и/или опрема за подобрување на стандардите на благосостојбата на животните (обезбедување на дозволеният доволен простор, постојан пристап до свежа вода, исхрана, сместување и размножување, чистење на ѓубриво, одмор на отворен простор итн.);
- Набавка и/или инсталирање на нови машини и опрема/алатки за пост-бербени активности, преработка и директен маркетинг на фарма, вклучувајќи ги оние за:
 - проценување, собирање, складирање и ладење (вклучувајќи и манипулација);
 - преработка, пакување, ладење, замрзнување, сушење итн. и складирање (вклучувајќи и манипулација);
 - производство на нови производи, воведување на нови технологии и процеси;
 - подобрување и контрола на квалитетот и безбедноста на суровините и храната.
- Набавка и/или инсталирање на нови машини и/или опрема за заштита на животната средина (енергетска ефикасност, контролирани климатски услови, справување и складирање на ѓубриво, отпад и третман на нус-производи, третман на вода, итн.), вклучувајќи и ублажување на последиците од климатските промени (заштитни покривки, сенки и сл), вклучувајќи и обезбедување на електрична енергија и/или греење со користење на обновливи ресурси за да се задоволат потребите на земјоделското стопанство за сопствените активности на земјоделското производство;
- Инвестиции во објекти за наводнување и опрема за санација/надградба на постоечката мрежа на фарма, вклучувајќи нови резервоари за вода, цевководи, системи капка по капка, системи за пареа, инсталации за распрскување, пумпни станици, итн.;
- Набавка на специјализирани транспортни приколки и возила, како што се земјоделски приколки, резервоари за млеко, транспортни разладни резервоари за превоз на производството, транспорт на живи животни и живина, специјализирана опрема за транспорт на ѓубриво, транспорт на опрема за биомаса и сл.;
- Развој на инфраструктура на земјоделско стопанство, вклучувајќи изградба и реконструкција на патиштата и патеките во фармата, инсталации за снабдување со

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

електрична енергија, водоснабдување и канализациони системи, одводнување (дренажа), артески бунари, оградување, итн. и други подобрувања на надворешниот простор од имотот на корисникот за задоволување на потребите на земјоделското стопанство за своите земјоделски активности.

5. ИПАРД трошоци

5.1 Прифатливи трошоци

а) Материјални инвестиции

- Набавка на градежни материјали и елементи за изградба или реконструкција на згради и објекти
- Набавка на нова земјоделска механизација, машини и опрема
- Набавка на повеќегодишни растенија (освен хибриди)

б) Нематеријални инвестиции (поврзани со трошоци од точка а)

- Стекнување со патентни права и лиценци
- Компјутерски софтвер вклучувајќи софтверски лиценци
- Инсталација на опрема (со исклучок на сервис)
- Изградба / реконструкција (вклучувајќи технички надзор)
- Услуги за садење и обновување на насади.

в) Општи трошоци (поврзани со трошоци под точките (а) и (б))

- Подготовка на техничка документација, градежни планови и придружни студии
- Подготовка на Технички предлог проект / Деловен план: пресметка на трошоци, анализи, анализи на пазарот, маркетинг анализи
- Подготовка на проценка на животната средина
- Управување со проекти

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

(г) Трошоци за специфични информативни и рекламни активности на ниво на проект, кои се во надлежност на корисниците:

- Билборди
- Плакети
- Налепници, и др.

Напомена: Деталната Листа на прифатливи трошоци за оваа мерка е составен дел од ова Упатство дадена како Прилог 2.

Општите трошоци како што се надоместоците за архитекти и инженери и консултанти, физибилити студии, стекнување со патентни права и лиценци не можат да надминат 12% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата. Специфичните пониски граници може да се утврдат во зависност од типот на инвестицијата.

5. 2 Трошоци кои не се прифатливи

Следните трошоци не се прифатливи во рамки оваа мерка:

- Даноци, вклучувајќи данок на додадена вредност;
- Царини и увозни давачки, и слични давачки;
- Купување, изнајмување или закуп на земја и постојни објекти, независно од тоа дали закупот резултира со пренесување на правото на сопственостна закупецот;
- Парични казни, финансиски казни и трошоци од судски спорови, камата на долг;
- Оперативни трошоци;
- Половни машини и опрема;
- Банкарски трошоци, трошоци за гаранции и слични давачки;
- Трошоци за менување валута, давачки и загуби во размена поврзани со ИПАРД евро сметката, како и други чисто финансиски трошоци;
- Придонеси во натура;
- Купување на права за земјоделско производство, животни, едногодишни растенија и нивно засадување;
- Секое оддржување, амортизирање и трошоци за наем.

5.3 Правила за потекло на трошоци

Доколку вредноста на набавката/инвестицијата е под 100.000 евра во денарска противвредност прифатливите трошоци поврзани со инвестицијата можат да потекнуваат од било која земја.

Во случај кога набавката/ инвестицијата се состои од повеќе делови/ ставки, правилото е применливо само за деловите/ ставките под 100.000 во денарска противвредност евра. Поделбата по делови/ ставки потребно е да биде легитимна, односно да не се вршат вештачки поделби на набавката/ инвестицијата на помали делови/ ставки со цел заобиколување на прагот од 100.000 евра во денарска противвредност.

Доколку вредноста на набавката е со износ поголем од 100.000 евра во денарска противвредност, во тој случај потеклото на стоките потребно е да биде од некоја од следните прифатливи земји:

➤ **Земји членки на ЕУ:**

Австрија, Белгија, Данска, Финска, Франција, Грција, Ирска, Италија, Луксембург, Германија, Холандија, Португалија, Шпанија, Шведска, Велика Британија, Кипар, Чешка, Естонија, Унгарија, Малта, Латвија, Литванија, Полска, Словачка, Словенија, Бугарија, Романија и Хрватска.

➤ **Земји кандидати за ЕУ:**

Турција, Србија, Црна Гора, Албанија и Македонија.

➤ **Земји потенцијални кандидати за ЕУ:**

Босна и Херцеговина, Косово.

➤ **Земји од Инструментот за европско соседство и партнерство**

Алжир, Ерменија, Азербејџан, Белорусија, Египет, Грузија, Израел, Јордан, Либан, Либија, Молдавија, Мароко, Палестинска самоуправа на Западниот брег и појасот Газа, Сирија, Тунис, Украина, Норвешка, Лихтенштајн, Исланд, Швајцарија и Руска федерација.

****Листата е само индикација за можни земји на потекло и не ја исклучува можноста за појава на дополнителни прифатливи земји како и исклучување на одредени земји од листата на прифатливи земји од табелата.***

Набавките може да потекнуваат од било која земја доколку износот на набавката е под прагот за примена на постапката за прибирање на понуди со преговарање (во моментов 100. 000 евра во денарска противвредност). За целите на овие програмски средства, поимот “потекло” е дефиниран во членовите 23 и 24 од Регулативата (ЕЕЗ) бр 2913/9238 и друго законодавство на Заедницата кое се однесува на непреференцијално потекло.

Набавка до 100.000 евра	Набавки над 100.000 евра
Правилата за потекло не се применливи. Трошоците поврзани со инвестицијата може да потекнуваат од било која земја	Правилата за потекло на трошоците се применуваат. Трошоците поврзани со инвестицијата мора да потекнуваат од т.н прифатливи земји .

6. Кој може да биде корисник?

I. Земјоделско стопанство регистрирано во Единствениот регистар на земјоделски стопанства при Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (во понатамошниот текст: ЕРЗС) како **семејно земјоделско стопанство претставувано од физичко лице или од индивидуален земјоделски производител или како земјоделско стопанство претставувано од правно лице.**

- Земјоделското стопанство - барател кое предлага инвестиции во растително производство, како и сите производни капацитети на земјоделското стопанство, треба да бидат регистрирани во ЕРЗС пред да аплицира за поддршка.
- Земјоделското стопанство - барател кое предлага инвестиции во започнување на сточарско производство треба да биде регистрирано како земјоделско стопанство во ЕРЗС и во Регистарот за идентификација на животни пред поднесување на конечното барање за исплата.
- Земјоделското стопанство - барател кое предлага инвестиции во преработка на земјоделски производи и маркетинг треба да биде регистрирано како оператор на храна во согласност со Законот за безбедност на храната во Агенција за храна и ветеринарство пред поднесување на конечното барање за исплата

I.1 Семејното земјоделско стопанство е претставувано од физичко лице кое е член на земјоделското домаќинство. Физичкото лице е овластено, од страна на сите други членови од земјоделското домаќинство, да го претставува земјоделското стопанство пред надлежните органи и да управува со него. Овластениот претставник и останатите членови на земјоделското домаќинство мора да живеат на иста адреса која е наведена како седиште на земјоделското стопанство, без оглед на локацијата на земјоделскиот имот (земјиште и објекти).

I.2 Индивидуален земјоделски производител е физичко лице кое се занимава со земјоделство за негови нејзини лични потреби како сопственик на земјоделскиот имот или кој има право на користење на фарма добиено преку склучување законски договор со нејзиниот сопственик и е регистриран во Регистарот на индивидуални земјоделци при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство или како Индивидуален земјоделски производител во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување. Индивидуалниот земјоделски производител е регистриран како семејно земјоделско стопанство во ЕРЗС.

I.3 Земјоделско стопанство претставувано од правно лице треба да биде регистрирано во Централниот регистар во согласност со Законот за трговски друштва.

Земјоделските стопанства претставувани од страна на правно лице во случај нивниот капитал да е во сопственост на јавен орган или органи или од страна на државата со повеќе од 25%, не се прифатливи корисници со оваа мерка.

II. Задруга која е регистрирана во Централниот регистар според Законот за задруги која примарно се занимава со земјоделска дејност, преработка на земјоделски производи и/или услуги кои се директно поврзани со земјоделските активности.

- Земјоделската задруга која се занимава со примарно земјоделско производство треба да биде во согласност со Законот за земјоделски задруги и да биде регистрирана во Регистарот на Земјоделски задруги при МЗШВ.

7. Критериуми за доделување на средства

7.1 Минимални капацитети

Сите баратели кои аплицираат за инвестиции поврзани со **растително производство** во времето на поднесување на барањето треба да покажат постоење на обработливо земјоделско земјиште регистрирано во Системот за идентификација на земјишни парцели со минималната големина во зависност од дејноста на растително производство која е предмет на инвестиции, како што следи:

- 0,3 ха во случај на инвестиции за одгледување на повеќегодишни растенија (култури) и оранжерии;
- 0,5 ха во случај на инвестиции поврзани со производство на зеленчук на отворено;
- 1 ха во случај на инвестиции во земјоделска механизација за растително производство, вклучително ливади и пасишта.

Сите баратели кои аплицираат за инвестиции поврзани со **сточарското производство** треба да покажат постоење на минимален број на добиточни единици (ДЕ) регистрирани во Регистарот за идентификација на животните воден од страна на Агенција за храна и ветеринарство (АХВ) со минимална големина во зависност на дејноста на сточарското производство која е предмет на инвестиција, како што следува:

- 5 ДЕ во случај кога инвестициите се однесуваат на говеда;
- 1,5 ДЕ во случај кога инвестициите се однесуваат на овци и/или кози;
- 8 ДЕ во случај кога инвестициите се однесуваат на одгледување на свињи;
- 10 ДЕ во случај кога инвестициите се однесуваат на одгледување на живина (со исклучок на патки, гуски, мисирки, фазани, ноеви, ему и бисерки).

Напомена: Сите баратели кои предвидуваат набавка на земјоделска механизација потребно е да покажат минимум 1 ха обработливо земјоделско земјиште под

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

растително производство регистрирано во Системот за идентификација на земјишни парцели.

Табела 1 Коефициент за добиточни единици (ДЕ)

Врста	Категорија	Коефициент
Говеда	Под една година	0,400
	1 и не повеќе од 2 години	0,700
	Машко, 2 години и повеќе	1,000
	Јуници, 2 години и повеќе	0,800
	Млечни крави	1,000
	Останати крави, 2 години и повеќе	0,800
Овци и кози		0,100
Копитари (коњи, магариња)		0,800
Свињи	Прасиња со жива мера под 20 кг	0,027
	Маторици со тежина од 50 кг и повеќе	0,500
	Останати свињи	0,300
Живина	Бројлери	0,007
	Несилки	0,014
	Ноеви	0,350
	Друга живина	0,030
Зајаци, репродуктивни мајки		0,020

Формула за пресметка на ДЕ:

(број на животни) X (коефициентот за добиточни единици) = ДЕ

Пример:

Земјоделското стопанство располага со производствен капацитет од 50 прасиња со жива мера под 20 кг, 50 свињи во тов над 20 кг и 10 маторици.

- коефициентот за прасиња под 20 кг согласно табелата е 0,027
- коефициентот за свињи над 20 кг согласно табелата е 0,300
- коефициентот за маторици согласно табелата е 0,500

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

Пресметка на бројот на Добиточни единици (ДЕ) ќе биде:

$$(50 \times 0,027) + (50 \times 0,300) + (10 \times 0,500) = 1,35 + 3 + 5 = 9,35 \text{ ДЕ}$$

Баратели кои со инвестицијата започнуваат да се занимаваат со сточарско производство или не го исполнуваат минималниот капацитет на ДЕ можат да аплицираат и да користат поддршка, ако со реализација на инвестицијата ги достигнат минималните капацитети во однос на ДЕ.

Доколку барател е земјоделска заедница минималните капацитети можат да се докажат преку производствените капацитети на членовите за земјоделската заедница и/или преку постојаните договори со кооперантите.

Корисниците се должни да ги евидентираат сите промени на производните капацитети во Регистарот на фарми и во Системот за идентификација на земјишни парцели и/или Регистарот за идентификација на животни особено оние кои се резултат на реализираната инвестиција пред поднесување на конечно барање за исплата.

7.2 Општи критериуми за доделување на средства

Инвестициите треба да се реализираат на имот кој е во сопственост на барателот. Во случај на инвестициски проекти, кои се реализираат на имот кој не е во сопственост на барателот, треба да биде доставен договор за закуп, имотен лист со цел докажување на правото на користење на имотот кој е засегнат од инвестицијата за период од најмалку 7 години за набавка на механизација/опрема и најмалку 10 години во случај на градба/реконструкција на објекти, обновување на повеќегодишни насади и систем за наводнување, од денот на поднесување на барањето. Договорот за закуп, времетраењето и површината на која се однесува договорот задолжително треба да биде впишан во имотниот лист.

Овластениот претставник на земјоделското стопанство треба да докаже дека има завршено минимум средно образование или високо образование преку диплома/сертификат или минимум 3 години работно искуство од областа на земјоделско производство, преработка или услуги поврзани со земјоделството (докажано преку доказ за професионално работно искуство или преку доказ како корисник на националните програми за поддршка во земјоделството и руралниот развој или други прифатливи писмени докази).

Кандидатите кои не ги исполнуваат горенаведените вештини и компетенции на крајот од инвестицијата треба да обезбедат сертификат за обука издаден од страна на релевантни стручни институции за обука, образовни и истражувачки институции или јавни советодавни институции, доставувајќи ја и листата на посетени обуки поврзани со инвестицијата.

Најмалку едно одговорно лице од правниот субјект кој го претставува земјоделското стопанство или земјоделската заедница треба да е во редовен работен однос или под договор со времетраење не пократко од 5 години. Трговците поединци и индивидуалните земјоделски производители (регистрали согласно законот за вршење на земјоделска дејност) треба да бидат постојано вработени. Во

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

случај на нови инвестиции овој услов треба да биде исполнет пред поднесување на конечното барање за исплата.

7.3 Исполнување на соодветни стандарди

Земјоделското стопанство корисник на оваа мерка со поднесување на барање за исплата (завршување на инвестицијата) треба да докаже со доставување на соодветен документ дека во целост ги почитува минималните национални стандарди за заштита на животната средина, јавното здравство и благостојбата на животните.

Напомена: Листата на минимални национални стандарди по прифатлив сектор претставува составен дел од ова Упатство и е дадена како **Прилог 3**.

Барателите кога доставуваат конечно барање за исплата треба да достават и документи кои се издадени од страна на надлежните органи како што се:

- Агенција за храна и ветеринарство за почитување на јавното здравство во согласност со Законот за безбедност на храната (се применува за инвестиции поврзани со хигиена во млекото и на фармски активности за преработка во рамките на оваа мерка) и стандардите за благосостојба на животните во согласност со Законот за благосостојба на животните (се однесува само за секторот сточарство и преработки на фарма - колење);
- Локалната самоуправа или Министерство за животна средина и просторно планирање за стандарди за заштита на животната средина во согласност со Законот за животната средина (за инвестиции поврзани со изградба на нови објекти, предмет на условите од законот за градба и инвестиции во интензивно одгледување на свињи и живина).

Во случај документите на органите да посочуваат дека подносителот не ги исполнува стандардите и доколку е доделен преоден (транзициски) период за усогласување, пред доставување на конечното барање за исплата, договорот меѓу корисникот и Агенцијата може да се продолжи со времетраење кое на корисникот му овозможува доволно време за постигнување на тие стандарди пред доставување на конечното барање за исплата. Продолжувањето на времето на договорот несмее да надмине 3 години.

**Каде што е соодветно, Агенцијата може да добие документ со кој се потврдува почитувањето на важечките национални минимални стандарди по службен пат, односно преку пристап до електронската евиденција или во писмена форма преку барање до надлежните органи одговорни за соодветниот стандард.*

7.4 Економска оддржливост

Финансиска поддршка може да биде доделена на корисници кои што предлагаат инвестиции со финансиска/економска оддржливост. Економската и финансиската оддржливост ќе бидат проценети врз база на Техничкиот предлог проект или Деловен план.

Во случај на предложени проекти кои што имаат вкупен буџет на прифатливи средства под 50.000 евра, економската одржливост се демонстрира преку Технички предлог проект кој што ќе содржи финансиски индикатори во смисла на генерирање доволен приход кој што ќе ги достигнува оперативните трошоци на земјоделското стопанство.

Во случај на предложени проекти кои што имаат вкупен буџет на прифатливи средства над 50.000 евра и во случај кога барател е земјоделска задруга, економската одржливост треба да се покаже преку Деловен план.

Барателот треба да демонстрира континуитет на работењето во текот на најмалку пет години по реализација на инвестицијата.

Напомена: Техничкиот предлог проект/Деловен план потребно е да бидат изготвени согласно утврдениот образец за изготвување на Техничкиот предлог проект/Деловен план, кои може да се превземат од интернет страната на Агенцијата: www.ipardpa.gov.mk.

7.5 Специфични критериуми по типови на инвестиции

Инвестиции во набавка на механизација/трактор:

- Набавка на земјоделска механизација – трактор треба да биде во согласност со параметрите наведени во **Прилог 4** “Максимална прифатлива моќност на трактори“ на ова Упатство односно моќта на предложениот трактор за набавка да соодветствува со регистрираните производствени капацитети на земјоделското стопанство согласно табелата во Прилогот;
- Во случај барателот претходно да користел ЕУ поддршка за трактор, не може дополнително да аплицира за инвестиција во трактор во рамките на ИПАРД 2014-2020 Програмата. Ова ограничување не се однесува на земјоделските задруги.

Инвестиции во системи за наводнување:

- Инвестициите кои се однесуваат за наводнување се ограничени на санација/надградба на постојната мрежа за наводнување на имотот на земјоделското стопанство (кое може да биде во сопственост или со право на користење);
- Во Техничкиот предлог проектот/Деловениот план треба да биде елабориран постоечкиот систем за наводнување и неговата неефикасност во однос на потрошувачката на вода и на каков начин користењето на поефикасен систем за наводнување ќе допринесе за поефикасно користење на водата и водните резерви;
- Документот за докажување на достапен извор за вода за наводнување треба да биде обезбеден до крајот на инвестицијата односно доставен со конечното барање за исплата. Документот за докажување може да биде во форма на договор со Водните заедници или Водостопанските претпријатија, официјален документ издаден од страна на општината или МЖСПП кои го одобруваат користењето на изворот за вода (подземна, надземна и сл.) за наводнување во согласност со Законот

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

за води или други јавни договори склучени со јавни органи надлежни за вода и комунални работи каде што е применливо или други приватни договори.

Инвестиции во оранжерии:

- Проектите поврзани со воспоставување или модернизација на оранжерии се ограничени на инвестиции во пластеници и стакленици (не се поддржуваат привремените пластеници – тунели).

Инвестиции во повеќегодишни насади:

- Садниот материјал треба да биде во согласност со Листата на одобрени или признаени овошни сорти и/или Листата на домашни и странски сорти на трпезно грозје и во согласност со Анекс 1 од Директивата на Советот на ЕУ 2008/90/ЕС. Лозите или лозниот саден материјал треба да биде во согласност со Националната сортна листа согласно Законот за семе и саден материјал и Законот за вино или со Општиот каталог на сорти на вино и сорти на винова лоза и подлоги на ЕУ важечки во времето на објавување на јавниот повик. Сортите на Noah, Othello, Isabelle, Jacquez, Clinton и Herbemont се сметаат како хибридни сорти и не се дозволени според Законот за вино;
- Во случај на повторно засадување на долгогодишни насади со истата сорта на истата земјоделска површина/парцела, набавката на садниот материјал треба да биде придружена со инвестиции кои водат кон модернизација (набавка на земјоделска механизација или опрема и опрема и или/системи за штедливост на вода);
- Лозовите насади кои се во сопственост на барателот или се со право на користење мора да бидат регистрирани во Националниот регистар за лозови насади пред поднесување на конечното барање за исплата.

Инвестиции во сточарско производство:

- Чувањето на животни/живина треба да биде во адекватен простор и простории со обезбедени соодветни услови за одгледување како и дополнителен простор. Минималната големина на дозволен простор по животно (крави, овци, кози, свињи и нивните потомци) треба да биде во согласност со „Правилникот за условите и начинот на заштита на фармски животни“ на крајот на инвестицијата;
- Минимална големина на дозволен простор за живина, треба да се почитува како што следи:
 - Просторот за одгледување на живина за месо треба да биде со густина на чување кој не надминува 42 kg/m^2 или 17 бројлери по m^2 ;
 - Просторот за одгледување на несилки треба да биде со најмалку 750 cm^2 кафезна површина по кокошка (систем за одгледување во кафези) и/или густина која не надминува повеќе од 9 носилки на 1 m^2 , со по најмалку едно гнездо на секои 7 кокошки и соодветни гранки (стоилки) во случаи на алтернативно одгледување на живина.

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

- Барателите кои предлагаат инвестиции во сточарско производство, во Техничкиот предлог проектот/Деловениот план треба да елаборираат дека сточарските објекти се надополнети со системи за расчистување на ѓубривото, системи за справување и складирање во согласност со опциите наведени во **Прилог 5** од Упатството или да предложат инвестиции за воспоставување и надградба на објекти за справување и складирање на ѓубривото до минимално опишаните опции;
- Барателите кои се занимаваат со интензивно одгледување на свињи со повеќе од 2000 легла за гоени свињи (над 30 кг) или 750 легла за маторици или инсталации за интензивно живинарство со повеќе од 40 000 легла за живина во согласност со Законот за животна средина, можат да предложат инвестиции за спроведување на активности од оперативните планови за воспоставување на интегрирани еколошки барања. Документот со кој се докажува дека оперативните планови се договорени/одобрени од страна на МЖСПП треба да биде поднесен при аплицирањето за поддршка, а документот со кој се докажува позитивната оценка за спроведените активности издаден од МЖСПП треба да се достави на крајот од инвестицијата со конечното барање за исплата.

Инвестиции во пост-бербени активности:

- Инвестициска поддршка за пост-бербени активности, преработка на фарма и директен маркетинг во рамки на оваа мерка ќе биде доделена само за сопственото земјоделско производство, произведено на земјоделското стопанство или земјоделското производство на членовите на задругата и ќе се оценува од страна на Агенцијата врз основа на Технички предлог проект/Деловен план и преку последователни контроли.

Инвестиции во обновливи извори на енергија:

- Инвестиции во производство на енергија од обновливи извори (биомаса, ветер, сонце, хидраулична, геотермална итн. и/или преку преработка на растителни и животински производи од примарна и секундарна биомаса, опфатени со Анекс I од Договорот со ЕУ), се соодветни за кофинансирање само во случај кога инвестицијата се однесува на произведената потребна енергија за земјоделското стопанство и/или производството на енергија за продажба е во рамките на дозволеният капацитет на потрошувачка (односно електричната енергија продадена во мрежата/стопанството да е еднаква со годишната сопствена потрошувачка на корисникот).

8. Потребни документи при поднесување на барањето

Напомена: Долунаведените документи кои се доставуваат во прилог на барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата (2014-2020) треба да се оригинал или копија заверена на нотар, доколку не е поинаку определено покрај самиот документ. Доколку документацијата е на друг јазик истата треба да биде придружена со превод на македонски јазик заверен од овластен преведувач. Документите кои што се издаваат врз основа на јавните книги или востановен систем на евиденција не треба да бидат постари од три месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик, со исклучок на документите кои го потврдуваат исполнувањето на обврските за платени даноци и придонеси кој не треба да биде постар од еден месец сметано од денот на објавување на јавниот повик

ЛИСТА НА ОПШТИ ДОКУМЕНТИ ДОСТАВЕНИ ОД БАРАТЕЛОТ

БАРАЊЕ

- Барањето се однесува за мерката;
- Барањето се однесува на релевантниот Јавен Повик;
- Барањето е потпишано во случај кога барателот е физичко лице;
- Барањето е потпишано и со печат, во случај кога барателот има регистрирано фирма/индивидуален земјоделец.

ВАЖЕЧКА ЛИЧНА КАРТА ИЛИ ПАСОШ (КОПИЈА)

- Барателот е физичко лице или одговорно лице во случај кога барателот има регистрирано фирма/земјоделска заедница.

ДОКАЗ ЗА ЗАВРШЕНО ОБРАЗОВАНИЕ (НАЈМАЛКУ СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ) НА БАРАТЕЛОТ-ФИЗИЧКО ЛИЦЕ ИЛИ ОДГОВОРНО ЛИЦЕ НА ПРАВНОТО ЛИЦЕ ИЛИ ЗЕМЈОДЕЛСКА ЗАДРУГА, ИЛИ

ДОКАЗ ЗА ПОСЕТЕНА ОБУКА ОД ЗНАЧЕЊЕ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА, ИЛИ ПОТПИШАНА ИЗЈАВА ДЕКА БАРАТЕЛОТ СЕ СОГЛАСУВА ДА УЧЕСТВУВА НА ПРОФЕСИОНАЛНА ОБУКА ОД ЗНАЧЕЊЕ ЗА ИНВЕСТИЦИЈАТА

ИЗЈАВА НА БАРАТЕЛОТ ДЕКА НА КРАЈОТ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА ЌЕ БИДЕ РЕГИСТРИРАН ЗА ВРШЕЊЕ НА ДОПОЛНИТЕЛНА ДЕЈНОСТ (ЗА ПРЕРАБОТКА НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ ПРОИЗВОДИ) НА ЗЕМЈОДЕЛСКО СТОПАНСТВО

- Документот е потпишан од страна на барателот;
- Документот се однесува на активноста предмет на инвестицијата;
- Доставениот документ е оригинал или копија заверена на нотар.

(Овој документ е задолжителен во случај кога барателот е земјоделско стопанство кој предлага нови инвестиции односно барателот не е регистриран за вршење на дополнителна дејност во моментот на поднесување на барањето).

ИЗЈАВА НА БАРАТЕЛОТ ДЕКА НА КРАЈОТ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА ЌЕ СЕ РЕГИСТРИРА ВО РЕГИСТАРОТ НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ СТОПАНСТВА

- Документот е потпишан од страна на барателот;
- Документот се однесува на објектот/активноста предмет на инвестицијата;
- Доставениот документ е оригинал или копија заверена на нотар.

(Овој документ се доставува во случај кога барателот предлага нова инвестиција во сточарското производство).

ИЗЈАВА НА БАРАТЕЛОТ ДЕКА Е ЗАПОЗНАТ СО УСЛОВИТЕ ПРОПИШАНИ ВО ЛИСТАТА НА ПОСЕБНИ МИНИМАЛНИ УСЛОВИ ЗА ДОБРА ЗЕМЈОДЕЛСКА ПРАКСА И ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ОБЈАВЕНИ ВО „СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА БР. 178/2015“ И ДЕКА ИСТИТЕ ЌЕ ГИ ПОЧИТУВА И СПРОВЕДУВА НА ЦЕЛОТО ЗЕМЈОДЕЛСКО СТОПАНСТВО ПРЕД ДОСТАВУВАЊЕ НА БАРАЊЕ ЗА ИСПЛАТА.

- Документот е потпишан од страна на барателот;
- Документот се однесува на целото земјоделско стопанство;
- Доставениот документ е оригинал или копија заверена на нотар.

АКЦИОНЕРСКА КНИГА И ПРОПРАТНО ПИСМО

- Документите ги издава Централен депозитар за хартии на Р.Македонија;
- Документот се однесува на барателот;
- Датата на издавање на документите не е постара од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Пропратното писмо е овластено (со потпис и печат) од страна на релевантната институција;
- Пропратното писмо е оригинал или копија заверена на нотар.

(Овие документи се задолжителни во случај кога барателот е акционерско друштво и во случај кога не постојат податоци за компанијата на веб страницата на Централниот депозитар за хартии од вредност на Република Македонија).

ДОКАЗ ДЕКА НАЈМАЛКУ ЕДНО ОДГОВОРНО ЛИЦЕ Е ВО РЕДОВЕН РАБОТЕН ОДНОС ВО ПРАВНИОТ СУБЈЕКТ, ИЛИ

- Потврда за редовен работен однос на барателот издадена од Агенцијата за вработување на Р.Македонија;
- Потврдата е заверена (со потпис и печат) од страна на релевантната институција;
- Потврдата се однесува на барателот (фирмата);
- Потврдата се однесува на одговорното лице кое ја дало изјавата во барањето;

- Потврдата да не е постара од три месеци сметано од денот на објавување на Јавниот повик;
- Потврдата е оригинал или копија заверена на нотар.

ДОКАЗ ДЕКА НАЈМАЛКУ ЕДНО ОДГОВОРНО ЛИЦЕ Е АНГАЖИРАНО СО ДОГОВОР, ИЛИ

- Договорот се однесува на одговорното лице за барателот (во случај на договор склучен помеѓу одговорното лице и барателот);
- Договорот помеѓу барателот и одговорното лице да не е со времетраење помало од времетраењето на договорот помеѓу корисникот и АФПЗРР (во случај кога е склучен договор помеѓу одговорното лице и корисникот);
- Договорот е потпишан и со печат од страна на барателот и одговорното лице;
- Договорот е оригинал или копија заверена на нотар.

ДОКАЗ ДЕКА НАЈМАЛКУ ЕДНО ОДГОВОРНО ЛИЦЕ Е ПРИВРЕМЕНО ВРАБОТЕНО ВО ПРАВНИОТ СУБЈЕКТ

- Потврда за привремен работен однос на барателот е издадена од Агенцијата за вработување на Р.Македонија;
- Потврдата е заверена (со потпис и печат) од страна на релевантната институција;
- Потврдата се однесува на барателот (фирмата);
- Потврдата да не е постара од три месеци сметано од денот на објавување на Јавниот повик;
- Потврдата е оригинал или копија заверена на нотар.

(Потврдата е задолжителна во случај кога барателот има регистрирано фирма односно во случај на нова инвестиција еден од овие документи треба да биде доставен до крајот на инвестицијата).

Во случај кога барателот ќе го достави договорот, одговорното лице мора да биде регистрирано во Агенцијата за вработување како привремено вработен во фирмата-барател.

(Доказ дека одговорното лице е во редовен работен однос е задолжително за барателите: правни лица и задруги).

ДОКАЗ ЗА ПОДМИРЕНИ ОБВРСКИ ПО ОСНОВ НА ДАНОЦИ, ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ И ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

- Документот е издаден од страна на Управа за Јавни приходи;
- Документот е одобрен (потпишан и со печат) од страна на релевантната институција;
- Документот се однесува на барателот;
- Во документот се потврдува дека сите фискални и финансиски обврски се платени од страна на барателот заклучно со последниот месец пред објавување на јавниот повик (Во согласност со условите наведени во објавениот јавен повик);

- Документот е оригинал или копија заверена на нотар.

**ДОКАЗ ДЕКА БАРАТЕЛОТ НЕ Е ВО ПОСТАПКА НА СТЕЧАЈ И ЛИКВИДАЦИЈА
ДОКАЗ ДЕКА ПРОТИВ БАРАТЕЛОТ НЕ Е ИЗРЕЧЕНА МЕРКА ЗАБРАНА ЗА
ВРШЕЊЕ НА ДЕЈНОСТ ИЛИ ПРОФЕСИЈА**

- Овој документ е задолжителен само за баратели кои што се правни субјекти;
- Документот е издаден од страна на Централниот Регистар на Република Македонија;
- Документот е одобрен (потпишан и со печат) од страна на релевантната институција;
- Документот се однесува на барателот;
- Документот е оригинал или копија заверена на нотар.

**РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЕН ЕЛАБОРАТ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА
СРЕДИНА, ИЛИ**

**РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЕН ЕЛАБОРАТ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА
СРЕДИНА СО ОДОБРЕН АКЦИСКИ ПЛАН, ИЛИ**

А ИЛИ Б ИНТЕГРИРАНА ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА, ИЛИ

**ОДОБРЕНО БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА А ИЛИ Б ИНТЕГРИРАНА
ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА, ИЛИ**

**БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЕН ЕЛАБОРАТ ЗА
ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА**

- Документот е издаден од страна на локалната самоуправа или Министерството за животна средина и просторно планирање;
- Документот се однесува на инвестицијата предложена од барателот.

Документот се однесува за баратели кои што имаат регистрирано или предлагаат инвестиции во производство на млеко, месо, јајца, постбербени активности и преработка на земјоделски производи на земјоделското стопанство.

**ДОКУМЕНТИ ЗА СОПСТВЕНОСТ И/ИЛИ ПРАВО НА КОРИСТЕЊЕ НА
ЗЕМЈИШТЕ/ОБЈЕКТ КОИ СЕ ПРЕДМЕТ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА**

ИМОТЕН ЛИСТ ЗА ОБЈЕКТ, И/ИЛИ ЗА ЗЕМЈИШТЕ

- Документот се издава од страна на Агенцијата за Катастар на недвижности на Р.Македонија, приватни геодетски фирми/единици на локалната самоуправа/нотар или друго овластено лице од државните институции, јавни служби и Приватни компании;
- Документот се однесува на локацијата на инвестицијата;

- Документот потврдува дека барателот е сопственик на имотот што е предмет на инвестицијата;
- Со документот се потврдува дека лицето кое е наведено во договорот за закуп како закуподавач е сопственик на имотот што е предмет на инвестицијата (само во случај кога земјиштето/објектот не е во сопственост на барателот);
- Документот содржи Договор за закуп на земјиште (само во случај кога земјиштето/објектот не е во сопственост на барателот);
- Документот содржи договор за концесија на земјиште (само во случај кога земјиштето/објектот не е во сопственост на барателот).

ДОГОВОР ЗА ЗАКУП ЗА ОБЈЕКТ И/ИЛИ ЗЕМЈИШТЕ

- Договорот е заверен од страна на нотар;
- Договорот е потпишан од страна на сопственикот на имотот и барателот како закупец;
- Договорот се однесува на инвестицијата;
- Договорот е со важност од најмалку 7 години сметано од денот на поднесување на барањето за финансиска поддршка во случај на набавка на механизација/опрема;
- Договорот е со важност од најмалку 10 години сметано од денот на поднесување на барањето за финансиска поддршка во случај на изградба/реконструкција/подобрување на системи за наводнување/обновување на повеќегодишни култури;
- Договорот за закуп е впишан во имотниот лист за земјиштето/објектот и времетраењето на истиот.

(Имотниот лист за земјиштето/објектот кој што е предмет на Договорот треба да се достави и провери во согласност со првата контролна точка на овој дел).

Во случај кога договорот за закуп е впишан во имотниот лист за земјиштето/објектот, од кој може да се потврдат неопходните податоци, како што се договорените страни, предмет на договорот и неговото времетраење (дата на нотарска заверка), нема потреба од негово доставување.

ДОГОВОР ЗА КОНЦЕСИЈА НА ЗЕМЈИШТЕ

- Договорот е потпишан помеѓу давателот на концесијата и барателот;
- Договорот се однесува на инвестицијата;
- Договорот е со важност од најмалку 7 години сметано од денот на поднесувањето на барањето за финансиска поддршка;
- Договор за закуп е впишан во имотниот лист за земјиштето/објектот.

(Имотниот лист за земјиштето/објектот кој што е предмет на Договорот треба да се достави и провери во согласност со првата контролна точка на овој дел).

(Доколку договорот за концесија е впишан во имотниот лист за земјиштето/објектот, од каде што може да се потврдат неопходните податоци

како што се договорните страни, предмет на договорот и неговото времетраење (дата на нотарска заверка), во тој случај нема потреба од негово доставување).

ДОКАЗ ЗА РЕДОВНО ПОДМИРЕНИ ОБВРСКИ ПО ОСНОВ НА ДОГОВОР ЗА КРЕДИТ

- Документот е заверен со потпис и печат од страна на соодветната Банка;
- Документот не е постар од 1 месец сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Доказот за подмирени обврски се однесува на банкарскиот кредит запишан во имотниот лист на земјиштето/објектот што е предмет на инвестиција;
- Документ е оригинал или копија заверена на нотар.

(Документот се доставува само во случај кога Банката има воспоставено залог на имотот кој што е предмет на инвестиција).

ДОКУМЕНТИ ЗА ГРАДЕЖНИ РАБОТИ

(ДОЛУНАВЕДЕНИТЕ ДОКУМЕНТИ ПОТРЕБНО Е ДА БИДАТ ВО СОГЛАСНОСТ СО ОДРЕДБИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА ГРАДЕЊЕ)

ОДОБРЕНИЕ ЗА:

Изградба на нов објект;

Реконструкција на постоечки објект;

Адаптација на постоечки објект;

Доградба на постоечки објект;

Надградба на постоечки објект;

Изведена состојба;

- Одобрението за градење се однесува на барателот;
- Одобрението за градење се однесува на инвестицијата;
- Податоците во Одобрението за градба се совпаѓаат со податоците во барањето;
- Податоците во одобрението соодветствуваат со податоците во техничката документација (број, дата, изработувач и/или ревидент на основниот проект, дата на извршена ревизија, итн.);
- Одобрението е правосилно;
- Документот е оригинал или копија заверена на нотар.

ИЛИ ИЗЈАВА ОД БАРАТЕЛОТ ДЕКА РЕЛЕВАНТНОТО ОДОБРЕНИЕ ЌЕ СЕ ДОСТАВИ ДО СКЛУЧУВАЊЕ НА ДОГОВОР

(Изјавата се доставува во случај кога барателот не е во можност да го добие одобрението заклучно со денот на поднесување на барањето за користење на средства. Документот се однесува на земјиштето/објектот кои се предмет на инвестицијата).

ИЛИ ИЗЈАВА ОД НАДЛЕЖНАТА ИНСТИТУЦИЈА ДЕКА ЗА ПРЕДЛОЖЕНАТА ИНВЕСТИЦИЈА НЕ Е ПОТРЕБНО ОДОБРЕНИЕ

- Документот е потпишан и заверен со печат од страна на надлежната институција;
- Потврдата се однесува на барателот;
- Потврдата се однесува на инвестицијата;
- Потврдата е оригинал или копија заверена на нотар.

КОПИИ ОД ОСНОВНИТЕ ТЕХНИЧКИ ЦРТЕЖИ И РЕВИДИРАНА ПРЕДМЕР - ПРЕСМЕТКА ОД ТЕХНИЧКАТА ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА (ИЛИ ЕЛЕКТРОНСКА ФОРМА – ЦД):

- Изградба на нов објект;
- Реконструкција на постоечки објект;
- Адаптација на постоечки објект;
- Доградба на постоечки објект;
- Надградба на постоечки објект;
- Изведена состојба;
- Документот ги прикажува планираните трошоци за предвидените работи;
- Документот е потпишан од страна на изработувачот на проектот и/или овластениот ревидент;
- Документот е дел од техничката документација поднесена за дозвола за градба и се однесува на инвестицијата.

Проектната документација која се доставува до Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој мора во целост да соодветствува со проектната документација (техничкиот број) која се доставува/ќе се достави до надлежниот орган како дел од поднесенето барање за добивање на одобрение за градба).

(Документот треба да биде заверен од страна на овлатени лица за изготвување на техничка документација и ревиденти)

ВРЕМЕНА СИТУАЦИЈА/СОСТОЈБА ЗА СИТЕ ЗАВРШЕНИ ГРАДЕЖНИ РАБОТИ

- Документот содржи опис, количина и единица мерка за завршените градежни работи;
- Документот е заверен од овластено лице;
- Документот е во согласност со ревидирана предмер – пресметка од техничката документација која се однесува на инвестицијата;
- Доставениот документ е оригинал или копија заверена на нотар.

(Времена ситуација/состојба се доставува во случај кога барателот има изградено одреден дел од објектот кој што е предмет на инвестиција, односно изведените градежни работи потребно е да се во согласност со последната одобрена техничка документација).

ДОКУМЕНТИ ЗА ДОКАЖУВАЊЕ НА ЕКОНОМСКАТА СПОСОБНОСТ/ОДРЖЛИВОСТ

ДЕЛОВЕН ПЛАН

- Деловниот план се изработува согласно Упатството за изработка на деловен план;
- Податоците во деловниот план соодветствуваат со податоците во барањето;
- Деловниот план содржи податоци за големината на правниот субјект која се очекува да се постигне на крајот на инвестицијата (само во случај кога барателот е новоформирано претпријатие);
- Деловниот план е потпишан на секоја страна (доколку барателот е физичко лице);
- Деловниот план е потпишан и заверен со печат на секоја страна (доколку барателот е правно лице).

(Деловниот план е задолжителен документ доколку вкупната вредност на планираната инвестиција е поголема од 50.000 евра во денарска противвредност без вклучен ДДВ).

ТЕХНИЧКИ ПРЕДЛОГ ПРОЕКТ

- Техничкиот предлог проект се изработува согласно Упатството за изработка на технички предлог проект;
- Податоците во Техничкиот предлог проект соодветствуваат со податоците во барањето;
- Техничкиот предлог проект содржи податоци за големината на правниот субјект која се очекува да се постигне на крајот на инвестицијата (само во случај кога барателот е новоформирано претпријатие);
- Техничкиот предлог проект е потпишан на секоја страна (доколку барателот е физичко лице);
- Техничкиот предлог проект е потпишан и заверен со печат на секоја страна (доколку барателот е правно лице).

(Техничкиот предлог проект е задолжителен документ доколку вкупната вредноста на планираната инвестиција е помала од 50.000 евра во денарска противвредност без вклучен ДДВ).

ПОНУДИ ЗА ГРАДЕЖНИ РАБОТИ

ПОНУДА ОД ДОБАВУВАЧ ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ГРУПА НА СТАВКИ, СО ИЗНОС ПОМАЛ ОД 10.000 ЕВРА ВО ДЕНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ

- Понудата содржи: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на понуда;
- Понудата е потпишана и заверена со печат од добавувачот;

- Понудата се однесува на барателот;
- Датата на издавање на понудата не е постара од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Понудата содржи податоци (назив на ставка, единица мерка, количина и цена) за секоја ставка/група на ставки. За секоја поединечна ставка/група на ставки треба да биде изразено ДДВ како вредност и процент на ДДВ. Понудата содржи податоци за вкупната вредност на ставката/групата на ставки без ДДВ (во случај кога станува збор за понуда издадена од домашен добавувач);
- Износот во понудата е прикажан во МКД (во случај кога доколку станува збор за понуда издадена од домашен добавувач);
- Износот во понудата е прикажан во странска валута (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач);
- Градежните работи во понудата соодветствуваат со предмер - пресметката во ревидираната техничка документација доставена од барателот (во случај кога за инвестицијата е потребно да се изработи техничка документација, како и одобрување на истата од надлежната единица на локална самоуправа или од Министерството за транспорт и врски);
- Понудата содржи детална техничка спецификација за ставката/групата на ставки кои се однесуваат на инвестицијата;
- Понудата содржи податоци за земјата на потекло за ставката/групата на ставки (опционално: во случај кога во понудата е наведена земјата на потекло или доколку не се достави одделна изјава за земјата на потекло);
- Понудата е преведена на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач);
- Понудата е издадена од трговско друштво со соодветна лиценца за изведувач на градежните работи (во случај кога за инвестицијата е потребно да се изработи техничка документација, како и одобрување на истата од надлежната единица на локална самоуправа или од Министерството за транспорт и врски). Агенцијата ја прибавува лиценцата по службена должност.

ТРИ ПОНУДИ ОД РАЗЛИЧНИ ДОБАВУВАЧИ, ЗА СТАВКА/ГРУПА НА СТАВКИ СО ИЗНОС ПОГОЛЕМ ОД 10.000 ЕВРА ВО ДЕНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ

- Понудите содржат: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на понуда;
- Понудите се потпишани и заверени со печат од добавувачите;
- Понудите се однесуваат на барателот;
- Понудите се оригинали или копии заверени на нотар;
- Датата на издавање на понудите не е постара од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;

- Понудата содржи податоци за секоја точка во понудата, единица мерка, количина и цена без ДДВ за секоја ставка/група на ставки;
- За секоја поединечна ставка/група на ставки треба да биде изразено ДДВ како вредност и процент на ДДВ.
- Понудите содржат податоци за вкупната вредност на ставката/групата на ставки без ДДВ (во случај кога станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Износите во понудите се прикажани во МКД (доколку станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Износите во понудите се прикажани во странска валута (доколку станува збор за понуди издадени од странски добавувачи);
- Градежните работи во понудите соодветствуваат со предмер - пресметката во ревидираната техничка документација доставени од барателот (во случај кога за инвестицијата е потребно да се изработи техничка документација, како и одобрување на истата од надлежната единица на локална самоуправа или од Министерството за транспорт и врски);
- Понудите содржат детални технички спецификации за ставката/групата на ставки кои се однесуваат на инвестицијата;
- Понудите содржат податоци за земјата на потекло за ставката/групата на ставки (опционално: во случај кога во понудите е наведена земјата на потекло или доколку не се достават одделни изјави за земјата на потекло);
- Понудите се преведени на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за понуди издадени од странски добавувачи);
- Понудите се издадени од трговски друштва со соодветна лиценца за изведувач на градежните работи (во случај кога за инвестицијата е потребно да се изработи техничка документација, како и одобрување на истата од надлежната единица на локална самоуправа или од Министерството за транспорт и врски). Агенцијата ги прибавува лиценците по службена должност.

ИЗЈАВА ОД ДОБАВУВАЧОТ/-ИТЕ ЗА ЗЕМЈАТА НА ПОТЕКЛО

- Изјавата е потпишана и заверена со печат од добавувачот;
- Изјавата содржи податоци за земјата на потекло на сите градежни материјали наведени во Понудата;
- Изјавата се однесува на барателот;
- Изјавата се однесува на релевантната понуда за машини/опрема;
- Изјавата е оригинал или копија заверена на нотар.

Изјавата е задолжителен документ доколку понудата е со вредност над 100.000 евра.

(Изјавата е задолжителен документ во случај кога во понудата нема податоци за земјата на потекло и за производителот за машините/ опремата).

ДОКАЗ ЗА СОПСТВЕНИЧКА СТРУКТУРА ЗА СИТЕ СТРАНСКИ ДОБАВУВАЧИ

- Документот го издава надлежна институција (електронски издаден, дигитално потпишан или заверен од институцијата);
- Документот се однесува на релевантниот добавувач;
- Документот не е постар од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Документот е преведен на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач.

АКЦИОНЕРСКА КНИГА ВО ЕЛЕКТРОНСКА ФОРМА – ЦД/ХАРТИЕНА ФОРМА, И/ИЛИ ПРОПРАТНО ПИСМО

- Документите ги издава Централен депозитар за хартии од вредност АД Скопје;
- Документот се однесува на добавувачот;
- Датата на издавање на документите не е постара од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Пропратното писмо е задолжителен документ во случај кога за добавувачот нема податоци на веб страната на Централен депозитар за хартии од вредност на Р.Македонија;
- Пропратното писмо и е оригинал или копија заверена на нотар.

(Горенаведените документи се задолжителни во случај кога добавувачот е акционерско друштво).

ИЗЈАВА ОД БАРАТЕЛОТ СО ОБЈАСНУВАЊЕ ЗА ПРИЧИНИТЕ ЗА ИЗБОР НА КОНКРЕТНАТА ПОНУДА

- Документот е потпишан и заверен со печат од барателот и се однесува на ставката/група ставки од понудата;
- Документот содржи соодветно објаснување по однос на причините за избраната понуда.

(Документот е задолжителен во случај кога набавката е со износ поголем од 10.000 евра во денарска противвредност по ставка/ група на ставки, доколку избраните стоки/ услуги немаат најниска вредност).

ПОНУДИ ЗА НАБАВКА НА ОПРЕМА

ПОНУДА ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ГРУПА НА СТАВКИ, СО ИЗНОС ПОМАЛ ОД 10.000 ЕВРА ВО ДЕНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ

- Понудата содржи: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на понуда;
- Понудата е потпишана и заверена со печат од добавувачот;

- Понудата се однесува на барателот;
- Понудата е оригинал или копија заверена на нотар;
- Датата на издавање на понудата не е постара од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Понудата содржи податоци (назив на ставка, единица мерка, количина и цена) за секоја ставка/ група на ставки;
- Понудата содржи податоци за вкупната вредност на ставката/групата на ставки без ДДВ (во случај кога станува збор за понуда издадена од домашен добавувач);
- За секоја поединечна ставка/група на ставки треба да биде изразено ДДВ како вредност и процент на ДДВ.
- Износот во понудата е прикажан во МКД (во случај кога станува збор за понуда издадена од домашен добавувач);
- Износот во понудата е прикажан во странска валута (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач);
- Опремата во понудата соодветствува со предмер – пресметката во ревидираната техничка документација доставена од барателот (во случај кога опремата е наведена во понудата, истата претставува составен дел од техничката документација – термотехнички/машински проект);
- Понудата содржи детална техничка спецификација за ставката/групата на ставки за инвестицијата;
- Понудата содржи податоци за земјата на потекло и производителот за ставката/групата на ставки (опционално: во случај кога во понудата е наведена земјата на потекло и производителот или доколку не се достави одделна изјава за земјата на потекло и производителот);
- Понудата е преведена на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач).

ТРИ ПОНУДИ ОД РАЗЛИЧНИ ДОБАВУВАЧИ, ЗА СТАВКА/ГРУПА НА СТАВКИ СО ИЗНОС ПОГОЛЕМ ОД 10.000 ЕВРА ВО ДЕНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ

- Понудите содржат: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на понуда;
- Понудите се потпишани и заверени со печат од добавувачите;
- Понудите се однесуваат на барателот;
- Понудите се оригинали или копии заверени на нотар;
- Датата на издавање на понудите не е постара од 3 месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик;
- Понудите содржат податоци (назив на ставка, единица мерка, количина и цена) за секоја ставка/група на ставки;
- За секоја поединечна ставка/група на ставки треба да биде изразено ДДВ како вредност и процент на ДДВ;

- Понудите содржат податоци за вкупната вредност на ставката/ групата на ставки без ДДВ (во случај кога станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Износите во понудите се прикажани во МКД (во случај кога станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Износите во понудите се прикажани во странска валута (во случај кога станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Опремата во понудите соодветствува со предмер – пресметката во ревидираната техничка документација доставена од барателот (во случај кога опремата која е наведена во понудите претставува составен дел од техничката документација – термотехнички/машински проект);
- Понудите содржат детална техничка спецификација за ставката/групата на ставки за инвестицијата;
- Понудите содржат податоци за крајниот производ/резултат којшто треба да го постигне целокупната производствена технологија (во случај кога понудените производствени технологии на добавувачите се разликуваат, односно не се споредливи поединечно по ставка/група на ставки, на пр: површина м²/м³, температурен режим, л./мин., кг./ч., м./сек., итн.);
- Понудите содржат податоци за земјата на потекло и производителот за ставката/групата на ставки (опционално: во случај кога во понудите е наведена земјата на потекло и производителот или доколку не се достават одделни изјави за земјата на потекло и производителот);
- Понудите се преведени на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач).

ИЗЈАВА ОД ДОБАВУВАЧОТ/-ИТЕ ЗА ЗЕМЈАТА НА ПОТЕКЛО

- Доставениот документ е потпишан и со печат од страна на добавувачот;
- Доставениот документ содржи податоци за земјата на потекло и производител на сите машиниопрема);
- Документот се однесува на барателот;
- Документот се однесува на релевантната понуда;
- Доставениот документ е во оригинал или копија заверена на нотар.

Изјавата е задолжителен документ доколку понудата е со вредност над 100.000 евра.

(Изјавата е задолжителен документ во случај кога во понудата нема податоци за земјата на потекло и за производителот за машините/опремата).

ДОКАЗ ЗА СОПСТВЕНИЧКА СТРУКТУРА ЗА СИТЕ СТРАНСКИ ДОБАВУВАЧИ

- Документот е издадена од релевантна институција (електронски издадени, дигитално потпишани, или заверена од страна на институцијата);
- Документот се однесува на соодветниот добавувач;

- Документот не е постар од 3 месеци од денот на објавувањето на јавниот повик;
- Документот е преведен на македонски јазик од овластен преведувач.

(Доказот за сопственичката структура на странските добавувачите е задолжителен документ доколку се достават понуди за машини/опрема издадени од страна на странски добавувачи).

АКЦИОНЕРСКА КНИГА (ВО ЕЛЕКТРОНСКА ФОРМА – ЦД/ХАРТИЕНА ФОРМА), И/ИЛИ ПРОПРАТНО ПИСМО

- Документот е издаден од Централниот депозитар за хартии од вредност на Република Македонија;
- Документот се однесува на добавувачи;
- Документот не е постар од три месеци од денот на објавување на јавниот повик;
- Пропратното писмо е задолжително во случај кога не постојат податоци за компанијата на веб страницата на Централниот депозитар за хартии од вредност на Република Македонија;
- Пропратното писмо е оригинал или копија заверена на нотар.

(Горенаведените документи/се задолжителни во случај кога добавувачот е акционерско друштво).

ИЗЈАВА ОД БАРАТЕЛОТ СО ОБЈАСНУВАЊЕ ЗА ПРИЧИНИТЕ ЗА ИЗБОР НА КОНКРЕТНАТА ПОНУДА

- Документот е потпишан и со печат на подносителот на барањето и се однесува на ставката/група на ставки од понудата;
- Документот содржи објаснување за причините за избор на конкретната понуда.

(Документот е задолжителен во случај кога набавката е со износ поголем од 10.000 евра во денарска противвредност по ставка/група на ставки, доколку избраните стоки/услуги немаат најниска вредност).

ПОНУДА/ФАКТУРА/ДОГОВОР ЗА ОПШТИ ТРОШОЦИ

(ДОЛУНАВЕДЕНИТЕ ОПШТИ ТРОШОЦИ СЕ ПРИЗНАВААТ ДОКОЛКУ ИСТИТЕ СЕ НАСТАНАТИ ПО 01.01.2014 ГОДИНА)

ПОНУДА ЗА СИТЕ ВИДОВИ НА УСЛУГИ СО ИЗНОС ПОМАЛКУ ОД 10.000 ЕВРА ВО ДЕНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ

- Понудата содржи: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на понуда;
- Понудата е потпишана и заверена со печат од добавувачот (во случај кога добавувачот е физичко лице потребен е само потпис);

- Понудата се однесува на барателот;
- Понудата содржи податоци за вкупната вредност на услугата/групата на услуги без ДДВ (во случај кога станува збор за понуда издадена од домашен добавувач);
- Во понудата за консултантски услуги и за изработка на деловен план/технички предлог проект трошоците се детално разложени на експерти, извршени активности по експерт, потребни работни часови или денови по активност на експерт, цена на чинење (за час или ден) по активност на експерт, патни трошоци (доколку има), итн;
- Износот во понудата е прикажан во МКД (во случај кога станува збор за понуда издадена од домашен добавувач);
- Износот во понудата е прикажан во странска валута (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач);
- Во понудата за општи трошоци (изработка на геодетски елаборат, проектна документација и/или ревизија на проектна документација) е наведена вкупната површина (во м²) на која се однесува понудената услуга;
- Понудата е преведена на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за понуда издадена од странски добавувач).

ТРИ ПОНУДИ ОД РАЗЛИЧНИ ДОБАВУВАЧИ, ЗА СИТЕ ВИДОВИ НА УСЛУГИ СО ИЗНОС ПОГОЛЕМ ОД 10.000 ЕВРА ВО ДЕНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ

- Понудите содржат: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на понуда;
- Понудите се потпишани и заверени со печат од добавувачите (во случај кога добавувачите се физички лица потребен е само потпис);
- Понудите се однесуваат на барателот;
- Понудите се оригинали или копии заверени на нотар;
- Понудите содржат податоци (количина и цена) за услугата/групата на услуги;
- Во понудите за консултантски услуги и за изработка на деловен план/технички предлог проект трошоците се детално разложени на експерти, извршени активности по експерт, потребни работни часови или денови по активност на експерт, цена на чинење (за час или ден) по активност на експерт, патни трошоци (доколку има), итн;
- Понудите содржат податоци за вкупната вредност на услугата/групата на услуги без ДДВ (во случај кога станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Износите во понудите се прикажани во МКД (во случај кога станува збор за понуди издадени од домашни добавувачи);
- Износите во понудите се прикажани во странска валута (во случај кога станува збор за понуди издадени од странски добавувачи);
- Во понудите за општи трошоци (изработка на геодетски елаборат, проектна документација и/или ревизија на проектна документација) е наведена вкупната површина (во м²) на која се однесува понудената услуга;

- Понудите се преведени на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за понуди издадени од странски добавувачи).

ФАКТУРА ЗА СИТЕ ВИДОВИ НА УСЛУГИ

- Фактурата содржи: назив на добавувач, даночен/регистарски број и адреса на добавувач, како и број на фактура;
- Фактурата е потпишана и заверена со печат од добавувачот. Фактурата се однесува на барателот;
- Фактурата содржи податоци (количина и цена) за услугата/групата на услуги;
- Во фактурата за консултантски услуги и за изработка на деловен план/технички предлог проект трошоците се детално разложени на експерти, извршени активности по експерт, потребни работни часови или денови по активност на експерт, цена на чинење (за час или ден) по активност на експерт, патни трошоци (доколку има), итн;
- Фактурата содржи податоци за вкупната вредност на услугата/групата на услуги без ДДВ или со ПДД (во случај кога станува збор за фактура издадена од домашен добавувач);
- Износот во фактурата е прикажан во МКД (во случај кога станува збор за фактура издадена од домашен добавувач);
- Износот во фактурата е прикажан во странска валута (во случај кога станува збор за фактура издадена од странски добавувач);
- Во фактурата за општи трошоци (изработка на геодетски елаборат, проектна документација и/или ревизија на проектна документација) е наведена вкупната површина (во м²) на која се однесува понудената услуга;
- Фактурата е преведена на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за фактура издадена од странски добавувач).

ДОГОВОР ЗА СИТЕ ВИДОВИ НА УСЛУГИ

- Договорот содржи: назив на добавувач, даночен/регистарски број, назив/име на барател и даночен/регистарски или матичен број;
- Договорот е потпишан и заверен со печат од добавувачот и барателот (во случај кога барателот и/или добавувачот е физичко лице потребен е само потпис);
- Договорот е оригинал или копија заверена на нотар;
- Договорот содржи податоци (количина и цена) за услугата/групата на услуги;
- Во договорот за консултантски услуги и за изработка на деловен план/технички предлог проект трошоците се детално разложени на експерти, извршени активности по експерт, потребни работни часови или денови по активност на експерт, цена на чинење (за час или ден) по активност на експерт, патни трошоци (доколку има), итн;

- Договорот содржи податоци за вкупната вредност на услугата/групата на услуги без ДДВ или со ПДД (во случај кога станува збор за договор потпишан помеѓу домашен добавувач и барателот);
- Износот во договорот е прикажан во МКД (во случај кога станува збор за договор потпишан помеѓу домашен добавувач и барателот);
- Износот во договорот е прикажан во странска валута (во случај кога станува збор за договор потпишан помеѓу странски добавувач и барателот);
- Договорот е преведен на македонски јазик од страна на овластен судски преведувач (во случај кога станува збор за договор потпишан помеѓу странски добавувач и барателот).

ИЗВОД ОД БАНКА

- Документот е издаден од соодветната Банка (електронски, со дигитален потпис или сертифициран од институцијата);
- Документот се однесува за трансакцијата врз која е издадена понудата/потпишан договор врз основа на кој е извршена исплатата.

(Овој документ се доставува во случај кога трошоците се реализирани).

ЛИСТА НА ДОКУМЕНТИ ОБЕЗБЕДЕНИ ПО СЛУЖБЕНА ДОЛЖНОСТ ВО ФАЗА НА ПРИЈАВУВАЊЕТО ЗА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА

ДОКАЗ ЗА РЕГИСТРИРАНО СЕМЕЈНО ЗЕМЈОДЕЛСКО СТОПАНСТВО

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот аплицира како семејно земјоделско стопанство).

РЕШЕНИЕ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДОПОЛНИТЕЛНА ДЕЈНОСТ ВО СЕМЕЈНО ЗЕМЈОДЕЛСКО СТОПАНСТВО

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот аплицира како семејно земјоделско стопанство и веќе се занимава со производство и преработка на храна).

ПОТВРДА ЗА ПРИЈАВЕНИ ПРОИЗВОДНИ КАПАЦИТЕТИ (ВО ЕДИНСТВЕН РЕГИСТАР НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ СТОПАНСТВА, МЗШВ-ПОДРУЖНИЦИ)

ТЕКОВНА СОСТОЈБА НА ПРАВНОТО ЛИЦЕ-БАРАТЕЛОТ

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот аплицира како трговско друштво, трговец поединец, индивидуален земјоделски производител, регистрирани според Законот за вршење на земјоделска дејност).

СТАТУТ НА ЗЕМЈОДЕЛСКА ЗАДРУГА

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот аплицира како задруга).

СПИСОК НА АКЦИОНЕРИ

Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот е акционерско друштво и има податоци за компанијата на веб страницата на Централниот депозитар за хартии од вредност на Р. Македонија кои не се постари од 3 месеци од денот на објавување на јавниот повик).

ДОКАЗ ЗА РЕГИСТРИРАНА ЗЕМЈОДЕЛСКА ЗАДРУГА ВО РЕГИСТАРОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ ЗАДРУГИ

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот аплицира како земјоделска задруга и се занимава примарно со земјоделска дејност).

ПОТВРДА ДЕКА БАРАТЕЛОТ НЕМА НЕПОДМИРЕНИ ОБВРСКИ КОН МЗШВ ЗА ПОСЛЕДНАТА ФИСКАЛНА ГОДИНА

(Овој критериум задолжително се проверува по службена должност со цел да се потврди дали барателот има неподмирени обврски кон МЗШВ по однос Закуп на земјоделско земјиште во државна сопственост).

ДОКАЗ ЗА ВРШЕЊЕ ДЕЈНОСТИ-АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНА

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барателот веќе се занимава со соодветната дејност).

МИСЛЕЊЕ ДЕКА ПЛАНИРАНАТА ИНВЕСТИЦИЈА Е ВО СОГЛАСНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ ПРАВИЛА И ПРОПИСИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, БЛАГОСОСТОЈБА НА ЖИВОТНИТЕ, ВЕТЕРИНАРНОТО ЈАВНО ЗДРАВСТВО (АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНА)

ДОКАЗ ЗА РЕГИСТРИРАНО ОДГЛЕДУВАЛИШТЕ

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барањето се однесува на сточарско производство).

Агенцијата го задржува правото да побара дополнителна документација со цел докажување на исполнување на критериумите од ИПАРД Програмата за користење на финансиска поддршка.

9. Административна процедура за обработка на барањето

9.1 Поднесување на барањето за финансиска поддршка

По објавување на јавниот повик од страна на АФПЗРР, за поднесување на барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2014-2020, потенцијалниот корисник на средствата треба да поднесе „барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2014 – 2020“ по соодветната мерка. Барањето треба да биде јасно, читливо и недвосмислено пополнето на македонски јазик и кирилично писмо. Заедно со барањето треба да бидат доставени и сите пропратни општи и посебни документи соодветно на типот на инвестиција. Барањата, комплетираны со целокупната документација, затворени во плик на кој на горниот лев агол да пишува „НЕ ОТВАРАЈ за Јавен повик ИПАРД бр. 01/2017“ како и мерката за која се поднесува барањето, да бидат доставени по препорачана пошта на адреса:

Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој ул. „3-та Македонска бригада“ бр. 20 зграда на Македонија Табак блок Ц 1000 Скопје, Република Македонија, или лично на рака во писарницата на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР), на истата адреса.

Потребните обрасци од „Барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2014-2020“ како и „Упатство за корисници на средства од ИПАРД Програмата 2014-2020“ во кој се содржани сите информации за критериумите, условите за прифатливост на проектите и условите за финансирање и останати информации кои се неопходни за изготвување на барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2014-2020, во електронска верзија може да се превземат на интернет-адресата на Агенцијата: .

Напомена:

- Барателот може да поднесе повеќе барања по различни мерки за време на еден јавен повик;
- Барателот може да поднесе едно барање на еден јавен повик во рамките на една мерка;
- Доколку мерката е составена од повеќе приоритетни сектори, барањето може да содржи елементи од повеќе приоритетни сектори;
- Доколку барателот повторно поднесува барање по истата мерка, претходниот проект за кој е одобрена финансиска поддршка треба да има поднесено барање за исплата во моментот на поднесувањето на новото барање. Барателот не може да склучи договор по однос на новото поднесено барање, во случај истото да е комплетно и соодветно, се додека не биде исплатена во целост предходната инвестицијата.

9.2 Обработка на барање и избор на корисници

По отворање на барањето, исполнувањето на основните услови за прифатливост (како што се тип на корисник и вид на прифатливи инвестиции) ќе бидат проверени во прв план. Проверката за комплетност во смисла дали барањето ги содржи сите задолжително потребни придружни документи ќе се спроведе за прифатливите баратели на средства. Паралелно со проверката за комплетност ќе се изврши и проверка за усогласеност и исполнување на критериумите за прифатливост (како што се почитување на националните минимум стандарди и други општи и посебни услови во рамки на мерката). Комплетните барања ќе бидат предмет на понатамошна проверка на прифатливост на трошоците и проценка на економската и финансиската одржливост. Прифатливоста на трошоците ќе биде проверена во однос на листата на прифатливи трошоци одобрени од страна на Комисијата. Вредноста на прифатливите трошоци ќе биде дополнително проверена дали одговара на пазарната вредност на соодветните предмети прикажана преку три независни понуди од добавувачи (за стока со вредност над 10.000 евра), споредбено со референтните вредности поставени од страна на ИПАРД Агенцијата или споредено со стандардните трошоците. Вкупниот износ на прифатливи трошоци ќе се проверува во однос на минимум и максимални прагови утврдени за проекти во рамките на една мерка. Доколку вкупниот износ на прифатливи трошоци е под минималниот, проектите ќе бидат одбиени. Проценка на економско-финансиската одржливост ќе биде спроведена за проекти кои ги исполнуваат условите за прифатливост и имаат комплетна документација. Проценката се врши во согласност со методологијата на ИПАРД Агенцијата за пресметување на вредностите на индикаторите на критериумите за економска и финансиска одржливост. Барателите на средства ќе бидат одбиени доколку:

- тие не ги исполнуваат критериумите за прифатливост;
- трошоците не може да се утврдат како прифатливи;
- проектот не е одржлив.

По направената контрола следува рангирање на поднесените проекти со бодување. По извршената контрола на фактичката состојба на терен од страна на АФПЗРР, потенцијалниот корисник ќе биде писмено известен за прифаќање или одбивање на неговото барање. Доколку барањето биде оценето позитивно и прифатено, АФПЗРР до потенцијалниот корисник испраќа “Решение за распределба на финансиски средства”.

Врз основа на член 20 од Законот за основање на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој („Службен весник на Република Македонија бр. “72/07, 05/09, 43/14, 193/15 и 39/16) против решенијата на Агенцијата не е дозволена жалба и истите се конечни во управна постапка. Против решенијата на Агенцијата може да се поведе управен спор во рок од 30 дена од денот на приемот на ова решение пред Управниот суд во Скопје. Поведувањето на управниот спор не го одлага извршувањето на решението.

9.3 Критериуми за избор (рангирање)

Со цел да се осигури дека инвестицијата ги исполнува целите на мерката за прифатливите проекти ќе се доделуваат бодови според следните приоритети:

- Инвестиции кои се однесуваат на системи за манипулација со шталско ѓубре (складирање, третман, понатамошно користење и сл), инвестиции во заштита на водите од загадувањето предизвикано од нитратите со потекло од земјоделските активности, вклучувајќи и инвестиции за подобрување на ефикасноста во употребата на азотни ѓубриво. (25 бодови);
- Инвестициска поддршка за воведување производство на енергија од обновливи извори на фарма (на пр. биогас, соларна енергија, ветерници, геотермална енергија, итн.) и/или практики за заштеда на вода (пример: системи капка по капка, системи за приспособување на животните во соодносот со потрошувачка на вода и намалување на загубите на вода како што се корита за напојување со константно ниво итн.) (20 бодови);
- Инвестиции во постигнување на стандардите за благосостојба на животните. (15 бодови), или
- Инвестиции со цел ефикасно користење на водата, ублажување на последиците од климатските промени (мрежи за заштита, покривки итн.) (25 бодови).

ПОД-ЗБИР БОДОВИ: најмногу 60 бодови

- Сертифицирани органски земјоделски производители или со прнамена добиле сертификат за органско земјоделство (15 бодови);
- Земјоделски задруги кои се прифатливи или користат национална поддршка за формирање и водење на Земјоделски задруги (според евиденцијата на ИПАРД Агенција) (20 бодови), или
- Правно лице претставник на земјоделското стопанство кое првенствено се занимава со земјоделска дејност, преработка на земјоделски производи и / или услуги во врска со земјоделското производство (10 бодови), или
- Семејни земјоделски стопанства претставувани од страна на млади фармери кои се најмалку 18, а помалку од 40 години на денот кога е поднесено барањето за поддршка или жени (20 бодови).

ПОД-ЗБИР БОДОВИ: најмногу 40 бодови

ВКУПНО БОДОВИ: 100 бодови

Бодирањето ќе се користи за избор на проекти преку рангирање, во случаи кога бараниот износ за финансиска поддршка од пристигнатите барања е надвор од достапниот финансиски буџет кој е одреден за оваа мерка.

Рангирање ќе се врши и во случај бараниот износ за финансиска поддршка кој се однесува само за набавка на трактори го надминува расположливиот буџет предвиден за трактори согласно ИПАРД Програмата 2014-2020 кој изнесува 20% од

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

расположливиот буџет за мерката Инвестиции во материјални средства на земјоделските стопанства.

Проект со 0 поени може да се одобри во случај кога бараниот износ за финансиска поддршка е понизок од достапниот буџет за финансирање на оваа мерка и се исполнети условите за прифатливост.

9.4 Склучување на договор

Со решението за распределба на финансиски средства, АФПЗРР го известува потенцијалниот корисник дека во рок од 30 дена треба да дојде во просториите на АФПЗРР да потпише „Договор за финансиска поддршка“ со АФПЗРР. По потпишување на договорот потенцијалниот корисник може да отпочне со реализација на проектот. Договорот се потпишува во 4 (четири) идентични примероци од страна на корисникот и директорот на АФПЗРР, од кои по два примерока добива секоја од договорните страни.

10. Реализација на договорот

Со реализацијата на проектот може да се почне откако договорот за кофинансирање е потпишан и може да има времетраење од максимум 2 години. Службите на ИПАРД Агенцијата или институции на кои ИПАРД Агенцијата може да делегира одговорност, ќе спроведе мониторинг и надзор над извршувањето на проектите. Следење на имплементацијата на проектот, исто така, може да се контролира преку обврската на корисникот за известување за напредокот на спроведувањето на проектот или преку извештаи од технички надзор во текот на изградбата. Само оние трошоци кои настанале откако договорот за проектот за кофинансирање помеѓу корисникот и ИПАРД Агенцијата е склучен, ќе се сметаат за прифатливи за кофинансирање. Исклучок од правило се единствено општите трошоци. Општите трошоци може да се однесуваат за време пред склучување на договорот за кофинансирање на проектот помеѓу корисникот и ИПАРД Агенцијата или пред издавање на решението за одобрување на проектот, но не порано од 01/01/2014. Општите трошоци може да се сметаат за прифатливи за кофинансирање само доколку барателот побарал поддршка за општи трошоци во барањето со обезбедена детална документација за оправдување на реалноста и вистинитоста на доставените трошоци и доколку проектот на кои се однесуваат е одобрен од страна на ИПАРД Агенцијата и за истиот е потпишан договор. Трошоците за специфични информативни и рекламни активности на ниво на проект кои се на одговорност на корисникот ќе бидат прифатливи за кофинансирање само доколку активностите се во согласност со правилата за публицитет и видливост кои се применуваат за Програмата.

11. Исплата на средства

Откако ќе биде завршена инвестицијата, крајниот корисник треба да достави барање за исплата. Барањето за исплата е пропратен документ на договорот потпишан помеѓу корисникот и Агенцијата. Заедно со барањето за исплата треба да се достави и останатата документација поврзана со направените трошоци

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

(фактури, налог ПП-30, извод од банка) и останати документи наведени во самото барање за исплата. Документите кои ќе бидат доставени од страна на корисникот треба да бидат заверени со потпис и печат од органот/фирмата која ги издава.

Барање за исплата е унифициран образец кој што крајните корисници го добиваат при потпишување на договорот, за секоја мерка поединечно. Барањата за исплата исто така ќе бидат достапни за подигнување во просториите на Агенцијата и од веб страната www.ipardpa.gov.mk.

Барањата за исплата се доставуваат согласно временскиот рок даден во договорот. Корисникот е обврзан своерачно или електронски да го пополни барањето за исплата и да ги наведе фактурите/про-фактурите кои ги доставува до Агенцијата, притоа наведувајќи за која мерка и тип на инвестиција го поднесува истото.

Проверката на финансиската документација се извршува исклучиво на оригинали или копии заверени на нотар при што во случај да се доставени оригинални документи во текот на постапката за одобрување на исплата Агенцијата е должна да ги испратат истите до крајниот корисник. Истите ќе бидат означени со печат на Агенцијата како би се избегнало понатамошно двојно финансирање.

Доколку документите кои се пропратни кон барањето за исплата се достават после рокот, барањето ќе биде одбиено и договорениот износ на финансиска поддршка нема да биде исплатен.

Доколку се настанати промени во барањето за исплата т.е се набават активности кои не се предмет на договорот, а притоа не е поднесено барање за анекс на договор, истото барање нема да биде исплатено, или ќе биде делумно исплатено во зависност од ефектот кој настаната промена ќе го има врз целокупната инвестиција која е предмет на договорот.

Доколку корисникот не се придржува кон одредбите од договорот кои се однесуваат на рокот на реализација на инвестицијата, треба да се има во предвид дека сите активности настанати пред потпишување на договорот (освен трошоците направени за интелектуални услуги) нема да се дел од финансиската поддршка. Сите активности набавени пред рок т.е. пред потпишување на договорот нема да бидат предмет на инвестиција. Исто така сите набавени и исплатени активности после рокот на реализација на инвестицијата или во рокот на доставување на барањето за исплата нема да бидат предмет на финансиска поддршка.

После административната проверка доколку барањето за исплата е комплетно и соодветно, предметот ќе биде проверен на лице место од страна на овластени лица на Агенцијата кои имаат за цел да ја проверат реализацијата на инвестицијата во целост и во согласност со договорот. По извршената контрола на лице место, ќе биде изработен извештај во кој детално ќе биде опишана фактичката состојба утврдена на лице место. Истиот треба да биде потпишан од страна на лицата кои ја вршат контролата и од самиот корисник или овластено лице од страна на корисникот. Во случај на забелешка на извршената контрола, корисникот има право истата да ја наведе во извештајот.

После извршената контрола, доколку се констатира дека инвестицијата е реализирана во целост и во согласност со договорот, се продолжува со постапката за одобрување на исплата. Доколку се констатира неусогласеност на процесот на реализација на инвестицијата во целост и во согласност со договорот се продолжува постапката за одбивање на барањето за исплата.

Откако ќе биде одобрена исплатата, Агенцијата издава решение за одобрување на исплата. Доколку биде одбиено барањето за исплата, Агенцијата издава решение за одбивање.

Со решението крајниот корисник ќе биде известен за сумата која му е одобрена т.е одбиена.

Сите одобрени и исплатени инвестиции ќе бидат предмет на контрола во период од 5 години после извршената исплата со цел да констатира оддржливоста и непроменетоста на инвестицијата согласно договорот.

Сите исплатени инвестиции ќе бидат објавени на веб страната на Агенцијата со цел да се запази одредбата за транспарентност на постапката, а притоа ќе бидат запазени одредбите за заштита на личните податоци на сите корисници на средствата од ИПАРД Програмата.

12. Контрола на терен

Контрола на терен се врши со цел да се утврди фактичката состојба на лице место односно дали податоците наведени во предметот соодветствуваат со состојбата на лице место. Контролата ја вршат овластени лица – контролори вработени во АФПЗРР.

- Контрола на лице место пред одобрување – се врши по извршената административната проверка на апликацијата и има за цел да потврди дали инвестицијата е започната предвреме и дали постојат услови за реализација на истата.
- Контрола на лице место пред исплата – се врши по извршената административна проверка на барањето за исплата и има за цел да потврди дали инвестицијата е завршена во согласност со Деловниот план, Договорот како и дали податоците наведени во барањето за исплата и документите приложени кон истото соодветствуваат со фактичката ситуација на лице место.
- Контрола на лице место после исплата – се врши во период од 5 години односно за цело времетраење на договорот. Сите корисници на финансиска поддршка во периодот од 5 години ќе бидат проверени најмалку еднаш. При контролата на лице место после исплата се врши проверка дали инвестицијата се користи согласно предвидената намена, дали инвестицијата е во сопственост на корисникот, дали истата е соодветно означена како и останати обврски кои треба да се почитуваат од страна на корисникот согласно Договорот склучен помеѓу корисникот и АФПЗРР.

АФПЗРР по потреба може да врши и дополнителни контроли на лице место доколку постои потреба за утврдување на одредени факти. Дополнителните контроли може да се вршат за време на реализација на инвестицијата, пред финалната исплата како и за целото времетраење на договорот. На крај од секоја контрола се изготвува извештај во кој се објаснува фактичката состојба утврдена на терен.

За време на контролите барателот/корисникот е должен да обезбеди непречен пристап на контролите до сите објекти, простории, опрема како и документација која е од важност за планираната односно реализираната инвестиција.

13. Обележување и видливост

Сите инвестиции кои се реализирани преку ИПАРД Програмата 2014-2020 треба да бидат соодветно обележани од страна на корисникот во рок од 5 дена од денот на извршувањето на исплатата. Ова обележување е една од договорните обврски на корисникот на финансиската поддршка и е всушност негов придонес во информирање на јавноста за улогата на ЕК во финансирањето на овие проекти. Согласно Планот за активности за комуникација и видливост, корисникот е должен да ја обележи својата инвестицијата и тоа:

- Обезбедување на интернет-страницата на краен корисник на помошта (каде што постои таква веб-страница), краток опис на активноста, пропорционално на нивото на поддршка, вклучувајќи ги целите и резултатите, како и истакнување на финансиската поддршка од Унијата.
- Поставување на најмалку еден постер/налепница со информации за проектот (минимална големина А3), вклучувајќи ја финансиската поддршка од Унијата, на локација која е лесно видлива за јавноста, како што е влезниот дел на зграда за инвестиции чија вкупна финансиска поддршка не надминува 20.000 евра во денарска противвредност.
- Плоча со објаснување (комеморативна плакета) за инвестиции чија финансиска поддршка надминува 20.000 евра во денарска противвредност
- Привремен билборд со суштински димензии за секоја активност која се состои од финансирање на инфраструктура и градежни работи за кои вкупната финансиска поддршка надминува 100.000 евра во денарска противвредност. Најдоцна во рок од три месеци по завршувањето на таквата активност, крајниот корисник на помошта ќе постави трајна плоча или билборд со суштински димензии, на локација која е лесно видлива за јавноста.

Деталниот изглед и димензиите на налепниците, плакетата и билбордот се дадени во Нацрт верзијата на Договорот за финансиска поддршка кој е објавен на интернет страната на Агенцијата.

14. Контакт - АФПЗРР

Заради обезбедување на информации за документите кои треба да се достават во прилог на барањето за Анекс кон Договорот, обезбедување на важечки образец на барањето за исплата, како и поради доставување на истите до АФПЗРР, Корисникот е согласен да се обрати до АФПЗРР на следнава адреса: Бул. III Македонска Бригада, бр. 20 (зграда на Македонија Табак блок С), 1000 Скопје.

Контакт телефон: 02 30 97 450

Електронска пошта: ipardpa.info@ipardpa.gov.mk

15. Прилози

Прилог 1. Листа на планински подрачја

Општина	Населени места означени како "Планински" области (> 700)
Берово	Град: Берово и села: Будинарци, Владимирово, Двориште, Мачево, Митрашинци, Ратеве, Русиново и Смојмирово
Битола	Села : Братин Дол, Брусник, Буково, Гопеш, Грешница, Дихово, Доленци, Драгош, Древеник, Ѓавато, Злокуќани, Кажани, Кишава, Крклини, Лавци, Лера, Лисолај, Лопатица, Магарево, Маловиште, Метимир, Нижаполе, Облаково, Орехово, Острец, Рамна, Ротино, Свињиште, Снегово, Српци, Старо Змирово, Стржево, Трново, Цапари
Боговиње	Села: Горно Палчиште, Јеловјане, Новаќе, Ново Село, Раковец, Селце Кеч, Синичане и Урвич
Брвеница	Село: Гургурница
Бутел	Село : Љубанци
Василево	Села: Кушкулија, Нивичино.
Вевчани	Село: Вевчани
Велес	Село: Ново Село
Виница	Села: Грљани, Калиманци, Лаки, Трсино
Врапчиште	Села: Врановци, Горјане, Ново Село, Гурѓевиште, Калиште, Ломница, Пожаране
Гевгелија	Село: Хума
Гостивар	Села: Бродец, Вруток, Горно Јеловце, Горна Ѓоновица, Долно Јеловце, Долна Ѓоновица, Железна Река, Корито, Куново, Лешница, Мердита, Митрој Крсти, Падалиште, Печково, Симница, Србиново, Страјане, Речане, Трново, Кафа
Градско	Село: Двориште
Дебар	Села: Баниште, Гари, Горно Косоврасти, Кривци, Могорче, Осој, Рајчица, Татар Елевци, Хаме, Џемиште

Дебарца	Села: Арбиново, Брежани, Врбјани, Годивје, Горно Средоречие, Грко Поле, Долно Средоречие, Злести, Климештани, Лактиње, Слатино, Слатински Чифлик, Сливово, Сошани, Турје, Црвена Вода, Белчишта, Ботун, Велмеј, Издеглавје, Лешани, Ново Село, Оздолени, Песочани, Волино, Оровник, Требеништа, Горенци, Мешеишта
Делчево	Села: Бигла, Ветрен, Вратиславци, Драмче, Киселица, Град, Нов Истевник, Селник, Стамер, Стар Истевник, Турија, Вирче, Габрово, Звегор, Разловци, Чифлик
Демир Хисар	Села: Бабино, Базерник, Боиште, Брезово, Велмевци, Вирово, Големо Илино, Железнец, Зашле, Лесково, Мало Илино, Мренога, Радово, Растојца, Смилево, Суво грло, Церово, Кочиште, Обедник, Жван, Слоештица, Стругово, Журче, Загориче, Ново Село, Ракитница, Сопотница, Суводол, Утово, Доленци
Долнени	Села: Зрзе, Маргари, Горно Село, Гостиражни, Дреновци, Долгаец, Стровија, Кошино, Небрегово, Слепче
Желино	Села: Горна Лешница, Луковица, Седларево, Мерово, Церово
Зелениково	Село: Палиград
Јегуновце	Села: Беловиште, Вратница, Јажинце, Рогачево, Старо Село
Кавадарци	Села: Бојанчиште, Бохула, Галиште, Клиново, Куманичево, Мајден, Р'жаново, Радња, Рожден, Страгово, Бунарче, Праведник, Конопиште
Карбинци	Села: Вртешка, Ебеблија, Јунузлија, Мичак, Кепекчелија, Курфалија, Кучица, Муратлија, Припечани, Прналија, Кучилат, Калаузлија
Кичево	Села: Бачишта, Букојчани, Лешница, Мидинци, Речани – Зајаско, Тајмиште, Горно Строгомиште, Длапкин Дол, Зајас, Долно Строгомиште, Колари, Грешница, Кнежино, Осој, Раштани, Белица, Брждани, Видрани, Големо Црско, Горна Душегубица, Горно Добреноец, Долна Душегубица, Долно Доберноец, Манастирско Доленци, Инавчишта, Извор, Јаворец, Удово, Кладник, Кленоец, Козица, Лавчани, Малкоец, Мало Црско, Подвис, Попоец, Поположани, Прострање, Цер, Другово, Ехловец, Свињиште, Бериково, Јагол Доленци, Ново Село, Папрадиште, Гарани, Јагол, Премка, Србица, Жубрино, Туин, Шутово, Арангел, Ослемеј, Поповјани, Дупјани, Козичино,

	Крушица, Орланци, Патец, Рабетино, Светораче, Карбуница, Вранештица, Речани – Челопечко
Конче	Села: Горни Липовиќ, Негреновци
Кочани	Села: Безиково, Горно Градче, Главовица, Јастребник, Костин Дол, Лешки, Небојани, Нивичани, Ново Село, Полаки, Тркање, Пресека, Пантелеј, Рајчани, Пашаџиково, Речани, Долно Градче
Кратово	Села: Горно Кратово, Емирица, Каврак, Кнежево, Којково, Куново, Луково, Мушково, Нежилово, Близанци, Страцин, Приковци, Татомир, Шлегово, Кетеново
Крива Паланка	Град: Крива паланка и села: Б'с, Баштево, Борово, Варовиште, Габар, Голема Црцорија, Градец, Длабочица, Добровница, Дренак, Дрење, Дурачка Река, Жидилово, Киселица, Конопница, Костур, Кошари, Кркља, Крстов Дол, Лозаново, Луке, Мала Црцорија, Мартиница, Метежево, Нерав, Огут, Осиче, Подржи Коњ, Станци, Трново, Узем, Мождивњак
Крушево	Град: Крушево и села: Арилево, Белушино, Бирино, Горно Дивјаци, Долно Дивјаци, Острилци, Пуста Река, Селце, Норово, Јакреново, Врбоец, Бирино
Липково	Села: Белановце, Глажња, Гошинце, Злокуќане, Извор, Р'нковце, Стрима
Маврово и Ростуша	Села: Аџиевци, Беличица, Бибај, Битуше, Богдево, Болетин, Велебрдо, Волковија, Видуше, Врбен, Врбјани, Галичник, Грекај, Дуф, Жировница, Жужње, Јанче, Кичиница, Кракорница, Леуново, Лазарополе, Маврови Анови, Нивиште, Никифорово, Нистрово, Ничпур, Ново Село, Орчуше, Присојница, Росоки, Ростуша, Рибница, Селце, Сенце, Скудриње, Сретково, Тануше, Требиште, Тресонче, Церово, Маврово, Сушица
Македонска Каменица	Села: Дулица, Косевица, Костин Дол, Моштица, Саса, Цера
Македонски Брод	Села: Бенче, Битово, Брезница, Брест, Волче, Долни Манастирец, Горно Ботушје, Горно Крушје, Долно Ботушје, Долно Крушје, Дреново, Заград, Звечан, Инче, Ковач, Косово, Лупиште, Старо Село, Рамне, Растеш, Сланско, Сушица, Тажево, Томино Село, Требовје, Црешнево, Крапа, Локвица, Могилец, Русјаци, Вир

Могила	Села: Мојино, Црничани
Новаци	Села: Брник, Будимирци, Гнилеж, Грумази, Груништа, Ивени, Мегленци, Орле, Петалино, Полог, Зович, Сатравина, Арматуш, Маково, Градешница, Долно Орехово, Живојно, Паралово, Тепавци, Зовик 2, Велесело
Ново Село	Села: Барбарово, Бадолен, Стиник.
Охрид	Села: Вапила, Велестово, Елшани, Завој, Коњско, Куратица, Ливоишта, Љубаништа, Рамне, Плаќе, Расино, Речица, Свиништа, Сирула, Скребатини, Шипокно, Долно Лакочереј, Горно Лакочереј, Орман, Велгошти, Долно Коњско, Косел, Трпејца, Опеница, Пештани, Лескоец, Подмоље
Петровец	Село: Дивље
Пехчево	Град: Пехчево и села: Негрево, Панчарево, Црник, Чифлик, Робово, Умлена
Пласница	Село: Преглово
Прилеп	Села: Беловодица, Бешиште, Бонче, Вепрчани, Витолиште, Волково, Дабница, Живо, Кокре, Крушевица, Крстец, Лопатица, Плетвар, Полчиште, Прилепец, Присад, Ореовец, Штавица, Пештани, Леништа, Мало Рувци, Марул Селце, Чумово
Пробиштип	Град: Пробиштип и села: Гризилевци, Зеленград, Јамиште, Кундино, Лесново, Марчино, Горни Стубол, Добрево, Древено, Шталковица
Радовиш	Села: Али Коч, Али Лобаси, Козбунар, Коџалија, Ново Село, Папавница, Смиланци, Шаинташ, Шипковица, Штурово, Држани, Каралобоси, Караџалар, Худаверлија, Дурутлија, Ќоселија, Супурге, Чешме Маале
Ранковце	Села: Баратлија, Герман, Милутинце, П'клиште, Станча, Гулинци, Криви Камен, Петралица, Псача, Радибус, Одрено, Отосница
Ресен	Ресен: Ресен и села: Арвати, Болно, Брајчино, Горно Крушје, Евла, Златари, Избишта, Илино, Коњско, Кривени, Лавци, Лева Река, Грнчари, Долно Дупени, Подмочани, Рајца, Горно Дупени, Стење, Јанковец, Крани, Сопотско, Лескоец, Љубојно, Отешево, Петрино, Покрвеник, Стипона, Шурленци, Курбиново, Прељубје,

	Штрбово, Сливница, Долна Бела Црква, Долно Перово, Наколец, Асамати, Претор, Дрмени, Езерани, Царев Двор, Горна Бела Црква, Волкодери, Козјак
Сарај	Село: Раовиќ
Свети Николе	Селко: Стоиманци
Сопиште	Села: Држилово, Света петка, Нова Брезница, Патришка Река, Горно Соње
Студеничани	Села: Алдинци, Елово, Калдирец, Рамни Габер, цветово, Црн Врв
Старо Нагоричане	Села: Арбанашко, Длабочица, Дејловце, Аљинце, Кокино, М'тленце, Малотино, Осиче, Рамно, Буковљане, Цветишница
Струга	Села: Безово, Богојци, Бороец, Брчево, Буринец, Вишни, Горна Белица, Дренук, Збавди, Јабланица, Лабуништа, Лакавица, Локов, Мали Влај, Мислодежда, Модрич, Нерези, Пискупштина, Франгово, Подгорци, Поум, Присовјани, Р'жаново, Селци, Тоска, Луково, Окиси, Ташмаруништа, Враниште, Глобочица, Драслајца, Ново Село, Шум, Ливада, Велешта, Горно Татеша, Долно Татеша, Џепин, Заграчани, Корошишта, Радолишта, Радожда, Долна Белица, Добовјани, Делогожди.
Теарце	Села: Брезно, Варвара, Јелошник
Тетово	Села: Бозовце, Бродец, Вејце, Вешала, Гајре, Ѓермо, Лавце, Лисец, Отуње, Селце, Сетоле, Шипковица, Једоарце
Центар Жупа	Села: Бајрамовци, Брештани, Горно Мелничани, Горенци, Долгаш, Долно Мелничани, Елевци, Житинени, Кочишта, Коџаџик, Новак, Осолница, Оцовци, Пареша, Балани, Црно Боци, Евла, Мал Папрадник, Праленик, Центар Жупа
Чашка	Села: Горно Јаболчиште, Горно Врановци, Папрадиште, Попадија, Црешнево, Долно Јаболчиште, Ореше, Плевење, Нежилово, Кррино, Капиново
Чучер- Сандево	Села: Блаце, Брест, Бродец, Танушевци.
Штип	Села: Калепетровци, Кожево, Никоман, Почивало, Шашаварлија, Суво Грло

Упатство за корисници за мерка - Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства

Вкупно назначени населени места	734
---------------------------------------	-----

Прилог 2. Листа на прифатливи трошоци

Листа на прифатливи трошоци за мерка Инвестиции во материјални средства на земјоделските стопанства		
Бр.	Прифатливи трошоци	Опис
1.	Набавка на нова земјоделска опрема и механизација за растително производство - Трактори со максимална моќност која не надминува 100 kw врз основа на обемот и природата на дејноста (ВИДИ п), култиватори, мотокултиватори и приклучна механизација; - опрема и механизација за подготвителни активности при обработка на земјата; - садење - набавка на повеќегодишни растенија - наводнување и обработка на растенија - опрема за берба (исклучувајќи комбајни) - опрема за контрола и заштита	Трактори, мотокултиватори, фрези, плугови, ротофрези, ротобрани, дискови брани, редосеалки, ѓубрерастурачи за минерални ѓубрива, депозитори за семе и ѓубриво, култиватори, расадосадачки, опрема за рамнење, дупчалки за садење, кримлери/ сетвоспремачи. Ѓубрерастурачи за арско ѓубре, прскалки, атомизери, опрема за систем за наводнување (капка по капка , подземно наводнување, микропрскалки, наводнување со оросување или комбинација од нив (пумпи за вода, базени, танкови, резервоари, филтри, опрема за дистрибуција на вода, опрема за ферти-иригација, опрема за автоматско дозирање на вода за наводнување), кроење, чистачи на плевел. Косилки, сенопревртувачи, сенобалирачка, косачки за фураж, собирач на пченка, копач, компировадачка, берачи за морков, домот, шеќерна репка, грозје и овошје, косачка за сено, машини за грубо рамнење/чистење на почва, сортирачка, калибратор. Опрема за мерење на внатрешна и надворешна температура, влажност на почва и воздух, опрема за анализа на почва и стерилизација. Заштитни мрежи и покривки, опрема за заштита од птици и опрема за заштита од гром. Противградобиијна опрема, опрема за расадување, складирање и манипулација на саден материјал. Опрема и машини за безпочвено одгледување (хидропонично и аквапонично). Опрема за подготвување и мешање на ѓубрива, супстрати, производи за заштита на растенијата итн.

2.	Садење/обновување на повеќегодишни растенија (исклучувајќи ги семињата)	Садниот материјал треба да биде во согласност со Листата за одобрени и признаени овошни сорти и/или Листа на домашни и странски признаени или одобрени сорти винова лоза и трпезни сорти во согласност со Annex I од Директивата на Советот на ЕУ 2008/90ЕС или во согласност со Националната сортна листа согласно Законот за семе и саден материјал и Законот за вино или Општиот каталог на сорти на вино и сорти на винова лоза и подлоги на ЕУ. Во случај на замена на ист вид на иста парцела набавката на садниот материјал мора да биде поврзана со инвестициите кои ќе се однесуваат за модернизација (набавка на земјоделска механизација и опрема и/или практики за штедливост на вода).
3.	Набавка на механизација за сектор сточарство - Трактори со максимална моќност која не надминува 100kw врз основа на обемот и природата на дејноста (види Прилог 4 од Упатството), култиватори, мотокултиватори и приклучна механизација; - опрема и механизација за подготвителни активности при обработка на земјата; - садење - наводнување и одгледување на растенија - опрема за бербa (исклучувајќи комбајни) - опрема за контрола и заштита - опрема за одгледување на животни	Трактори, мотокултиватори, фрези, плугови, ротофрези, ротобрани, дискови брани, редосеалки, ѓубрерастурачи за минерални ѓубрива, депозитори за семе и ѓубриво, култиватори, расадосадачки, опрема за рамнење, дупчалки за садење, кримлери/ сетвоспремачи, ѓубрерастурачи за арско ѓубре, прскалки, атомизери, опрема за систем за наводнување (капка по капка, подземно наводнување, микропрскалки, наводнување со оросување или комбинација од нив (пумпи за вода, базени, танкови, резервоари, филтри, опрема за дистрибуција на вода, опрема за ферти-иригација, опрема за автоматско дозирање на вода за наводнување), кроење, чистачи на плевел, косилки, сенопревртувачи, сенобалирачка косачки за фураж, собирач на пченка, копач, косачка за сено, машини за грубо рамнење/чистење на почва, сортирачка, калибратор. Опрема за мерење на внатрешна и надворешна температура, влажност на почва и воздух, опрема за анализа на почва и стерилизација. Опремување на просториите за одгледување на животни (размножување, карантин, карантин за отстранување на животински трупови). Опрема за исхрана и напојување, опрема за молзење и систем за измолзување, автоматски или подвижни агрегати за молзење, опрема за чистење и управување и складирање на шталско

		ѓубриво, вклучувајќи опрема за манипулација за сено и силажа (елеватори), опрема за производство на сточна храна (мелници, опрема за мешање на храната, мешалки, итн.), опрема за мерење на тежина, опрема за ветеринарен преглед и опрема за складирање на ветеринарно-медицински препарати.
Прифатливи трошоци кои се однесуваат на сите приоритетни сектори		
	Прифатливи трошоци	Опис
4.	Градежни материјали и елементи за изградба на нови објекти или реконструкција и адаптација на постоечки објекти (згради и инфраструктура за целосно функционален капацитет), како и пластеници/стакленици: - Инсталација на соодветната опрема; - Достигнување на стандарди за заштита на животната средина; - Обезбедување на хигиенски и санитарни услови; - Достигнување на стандарди за благосостојба на животните - Обезбедување на административен простор; - Скалдирање на храна и силажа - Помошни простории (за складирање, гаражи, итн.); - Обезбедување на пристап на фарма, уредување и оградување.	Сите материјали кои се користат за изградба на подови, сидови и тавански површини, како и сите премази и сврзни смеси кои се користат во објекти за производството и чување на храна, како и административни објекти, лабораториски и санитарни уредувања и инфраструктура кои се однесуваат на производните активности се прифатливи за поддршка. Облоги за сид, таван и под, сидни и тавански панели, цевки, врати, прозорци, системи за греење и вентилација (климатизација и воздушно прочистување), одвод, канализација, третман на отпад и системи за валоризација на отпад, елементи за водовод и електрична енергија вклучувајќи практики за заштеда на енергија и користење на обновливи енергии. Столбови направени од дрво, челик, бетон или друг материјал, сидра за заземјување на инсталацијата и ремените, поцинкован челик, жица, рамки изработени од метал, пластични облоги. Градежни материјали/компоненти за пластеници (пластична фолија или панели, треба да бидат направени од крута пластика со трајност од најмалку 5 години). Градежни материјали/компоненти за пристапни патишта и воспоставување на патна мрежа, уредување и оградување на простор.
5.	Набавка на опрема за пост-бербени активности, преработки на фарма и директен маркетинг на фарма: - Овошје и зеленчук вклучувајќи и компири, печурки и мешункасти	Опрема за прием, собирање и складирање. Опрема за подготовка за сортирање, чистење, миење, сушење, дезинфекција, премачкување со восок, класирање, ладење, отстранување на оштетени плодови, детектирање на метал и стакло или други цврсти материјали. Опрема за пред ладење, ладење и замрзнување.

	растенија; - Житарици, мелнички производи и производи од скроб; - Растителни и животински масла и масти; - Шира од грозје, сок од грозје, вино и оцет; - Месо и месни производи; - Млеко и млечни производи;	Опрема за сечење, мелење и подготовка за преработка. Опрема за де-аерација, сепарација, хомогенизација, пастеризација и стерилизација. Опрема за конзервирање, сушење, дехидрација, замрзнување. Опрема за полнење, пакување и етикетирање. Опрема за зашметување, навлажнување, загревање и вадење на внатрешни органи, опрема за сечење и вадење на коски. Опрема за манипулација, товарање и растоварање, виљушкар, подвижни ленти и опрема за мерење на тежина. Опрема за следење на квалитет, контрола и систем за следливост на прием, складирање и дистрибуција. Опрема за третман на отпад, валоризација, манипулација и складирање. ЦИП опрема за чистење, опрема за преработка, мелачи на грозје, танкови за ферментација и стабилизација, опрема за дестилација, преса за добивање на шира, танкови за зреење и буриња.
	Набавка на опрема за производство на енергија од обновливи извори за сопствена потрошувачка	Опрема за производство на енергија преку: • Преработка на растителни производи за производство на биогаз и/или биогорива. • Сончева енергија, • Ветерници, • Геотермална енергија итн.
6.	Работи и услуги	Сите потребни работи и услуги поврзани со реализацијата на инвестициониот проект: • Подготовка на теренот, • Градежни работи, • Реконструкција, • Инсталациски работи.
7.	Набавка на специјализирани транспортни резервоари и приколки за сировини и готов производ	Земјоделски приколки, танкови за млеко, разладни резервоари, приколки за превоз на живи животни и живина, транспорт на ѓубриво, опрема за транспорт на биомаса итн. (поврзани само со прифатливите производни активности).

8.	Компјутерска опрема	Компјутерска опрема и софтвер, вклучувајќи и сензори (поврзани со прифатливата опрема и производни активности).
9.	Општи трошоци	Подготовка на техничката документација, градежни планови, пресметка на трошоци, анализи, управување со проекти • Архитекти, • Инженери, • Консултанти Стекнување со патентни права и лиценци, Системи за управување: • ISO • НАССАР • GMP (добри производствени практики) Јавни и информативни материјали • Билборди, • Плакети, • Налепници

Прилог 3. Листа на минимални национални стандарди релевантни за спроведувања на ИПАРД 2014-2020

МЕРКА – ИНВЕСТИЦИИ ВО МАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ СТОПАНСТВА

ИПАРД инвестиција и приоритетен сектор	Законски прописи со кои се пропишани минимални национални стандарди	Усогласеност со ЕУ законодавство
ЖИВОТНА СРЕДИНА		
Сточарство Одгледување на крави за млеко и гоење	Закон за животната средина (Сл. весник на Република Македонија, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13 , 42/14, 44/15, 129/2015, 192/15 и 39/16) Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл.весник на Република Македонија бр. 74/05) Уредба за изменување на уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник на Република Македонија бр.36/12) Закон за водите (Службен весник на Република Македонија бр 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)	Директива број 2011/92/ЕУ на Европскиот парламент и Советот од 13 декември 2011 година за оценување на влијанијата на определени јавни и приватни проекти врз животната средина Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment Council Directive of 21 May 1991 concerning urban waste water treatment 91/271/EEC

<u>Сточарство</u> Одгледување на свињи за репродукција и за гоеење - 10 до 100 места за гоеење свињи (над 30 кг); или - 10 до 50 места за маторици	Закон за животната средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13 , 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16) Уредба за изменување на уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник на РМ бр 80/09 и 32/16). Закон за водите (Службен весник на Република Македонија бр 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)	Council Directive of 21 May 1991 concerning urban waste water treatment 91/271/EEC
<u>Сточарство</u> Одгледување на свињи за репродукција и за гоеење (интензивно одгледување Над 100 места за гоеење свињи (над 30 кг); или над 50 маторици	Закон за животната средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13 , 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16) Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл.весник на Република Македонија бр. 74/2005) Уредба за изменување на уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник на Република Македонија бр.36/12) Закон за водите (Службен весник на Република Македонија бр 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)	Директива број 2011/92/ЕУ на Европскиот парламент и Советот од 13 декември 2011 година за оценување на влијанијата на определени јавни и приватни проекти врз животната средина Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment Council Directive of 21 May 1991 concerning urban waste water treatment 91/271/EEC

<u>Сточарство</u> Одгледување на овци и кози за млеко и за гоеење	Закон за животната средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16) Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл.весник на Република Македонија бр. 74/2005) Уредба за изменување на уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник на Република Македонија бр.36/12)	Директива број 2011/92/ЕУ на Европскиот парламент и Советот од 13 декември 2011 година за оценување на влијанијата на определени јавни и приватни проекти врз животната средина Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment
<u>Сточарство</u> Прозиводство на јајца и бројлери Капацитет до 5000 места за живина	Закон за животната средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16) Уредба за изменување на уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник на РМ бр 32/2016)	
<u>Сточарство</u> Прозиводство на јајца и бројлери	Закон за животна средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16)	Директива број 2011/92/ЕУ на Европскиот парламент и Советот од 13 декември 2011 година за оценување на влијанијата на определени јавни и приватни проекти врз животната средина

Капаците над 5000 места за живина	Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл.весник на Република Македонија бр. 74/05) Уредба за изменување на уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник на Република Македонија бр.36/12)	Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment
<u>Пост-бербени активности и преработка на земјоделски производи на фарма</u>	Закон за животната средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13 , 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16) Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл.весник на Република Македонија бр. 74/05) Уредба за изменување на уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник на РМ бр 32/2016)	Директива број 2011/92/ЕУ на Европскиот парламент и Советот од 13 декември 2011 година за оценување на влијанијата на определени јавни и приватни проекти врз животната средина Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment
Производство на енергија од обновливи извори на енергија за	Закон за животна средина (Сл. весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13 , 42/14, 44/15, 129/2015, 192/15 и 39/16)	Директива број 2011/92/ЕУ на Европскиот парламент и Советот од 13 декември 2011 година за оценување на влијанијата на определени јавни и приватни проекти врз животната средина

сопствена потрошувачка	Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл.весник на Република Македонија бр. 74/05) Уредба за изменување на уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник на Република Македонија бр.36/12)	Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment
<u>Растително производство</u> -Житарици -Индустриски култури -Градинарски култури (вклучувајќи компир -Повеќегодишни култури (овоштарници, лозови насади, медоносни растенија, маслинки)	Закон за ѓубрива (Службен весник на Република Македонија бр 110/07, 20/2009, 17/11, 148/11 и 69/13) Закон за водите (Службен весник на Република Македонија бр 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16) Закон за земјоделство и рурален развој (Службен весник на Република Македонија бр. 49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15, 73/15, 83/15, 154/15, 11/16, 53/16, 120/16 и 163/16) Правилник за листа на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина (Службен весник на Република Македонија бр. 83/15)	Анекс на Директива 80/68/ЕЕС Рамковна Директива за води 2000/60/ЕС Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy
<u>Растително производство</u> -Пластеници	Закон за ѓубрива (Службен весник на Република Македонија бр 110/07, 20/2009, 17/11, 148/11 и 69/13)	Annex to Directive 80/68/EEC

-Стакленици	Закон за води (Службен весник на Република Македонија бр 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16) Закон за земјоделство и рурален развој (Службен весник на Република Македонија бр. 49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15, 73/15, 83/15, 154/15, 11/16, 53/16, 120/16 и 163/16) Правилник за листа на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина (Службен весник на Република Македонија бр. 83/15) Закон за животна средина (Службен весник на Република Македонија, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13 , 42/14, 44/15, 129/2015, 192/15 и 39/16) Уредба за изменување на уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Службен весник на Република Македонија бр 32/2016)	
ЈАВНО ЗДРАВЈЕ		
Пост-бербени активности и преработка на	Закон за безбедност на храна (Службен весник на Република Македонија бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15 и 39/16)	Regulation (EC) No 178/2002

земјоделски производи на фарма	Правилник за посебните барања за храната од животинско потекло (Службен весник на Република Македонија бр. 28/16) Правилник за барањата во однос на квалитетот на преработени производи од овошје и зеленчук како и печурки и нивни преработки (Службен весник на Република Македонија бр. 69/14) Правилник за условите за директно снабдување од страна на производителот на мали количества примарни производи до крајните потрошувачи или до локалните малопродажни трговци кои директно го снабдуваат крајниот потрошувач, како и општите и посебните барања за локализирана активност за операторите со храна од мал обем (Службен весник на Република Македонија бр. 10/13)	
<u>Сточарство</u> Крави за гоење и за производство на млеко	Закон за безбедност на храна (Службен весник на Република Македонија бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15 и 39/16) Закон за ветеринарно здравство (Сл. весник на Република Македонија бр.113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16) Правилник за посебните барања за безбедност и хигиена и начинот и постапката на вршење на службените контроли на млекото и млечните производи (Службен весник на Република Македонија бр. 26/12) Правилник за општите барања за примарно производство и придружни операции како и општите	Council Directive 96/22/EC, Directives 81/602/EEC, 88/146/EEC 88/299/EEC

	барања за храна (Службен весник на Република Македонија бр. 12/12) Закон за идентификација и регистрација на животни (Службен весник на Република Македонија бр. 95/12, 27/14, 149/15 и 53/16) Правилник за идентификација и регистрација на говеда (Службен весник на Република Македонија бр. 68/14)	
<u>Сточарство</u> Свињи за репродукција и за гоене	Закон за безбедност на храна (Службен весник на Република Македонија бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15 и 39/16) Закон за ветеринарно здравство (Сл. весник на Република Македонија бр.113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16) Закон за идентификација и регистрација на животни (Службен весник на Република Македонија бр. 95/12, 27/14, 149/15 и 53/16) Правилник за идентификација и регистрација на свињи (Службен весник на Република Македонија бр. 63/13)	Council Directive 96/22/EC, Directives 81/602/EEC, 88/146/EEC 88/299/EEC Council Directive 2008/71/EC Regulation (EC) No 999/2001
<u>Сточарство</u> Кокошки и несилки	Закон за безбедност на храна (Службен весник на Република Македонија бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15 и 39/16) Закон за ветеринарно здравство (Службен весник на Република Македонија бр.113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16)	Regulation (EC) No 178/2002 Regulation (EC) No 999/2001

<u>Сточарство</u> Овци и кози за производство на млеко и за гојење	Закон за ветеринарно здравство (Службен весник на Република Македонија бр.113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16) Закон за идентификација и регистрација на животни (Службен весник на Република Македонија бр. 95/12, 27/14, 149/15 и 53/16) Правилник за идентификација и регистрација на овци и кози (Службен весник на Република Македонија бр. 37/14) Правилник за посебните барања за безбедност и хигиена и начинот и постапката на вршење на службените контроли на млекото и млечните производи (Службен весник на Република Македонија бр. 26/12)	Council Directive 96/22/EC, Directives 81/602/EEC, 88/146/EEC 88/299/EEC Council Regulation (EC) No 21/2004 Regulation (EC) No 999/2001 Regulation (EC) No 1782/2003 Directives 92/102/EEC and 64/432/EEC
Растително производство -Житарици -Индустриски култури -Градинарски култури (вклучувајќи компир -Повеќегодишни култури (овоштарници, лозови насади, медоносни растенија, маслинки	Закон за производи за заштита на растенија (Службен весник на Република Македонија бр. 29/05, 110/07, 81/08, 20/09, 57/10, 17/11, 148/11, 69/13, 43/14, 158/14, 10/15 и 129/15, 149/15) Закон за здравје на растенија (Сл. весник на Република Македонија, 81/08, 20/09, 57/10, 17/11, 148/11, 69/13, 43/14, 158/14 и 149/15)	Regulation (EC) No 1107/2009 of the European Parliament Council Directives 79/117/EEC and 91/414/EEC

БЛАГОСОСТОЈБА НА ЖИВОТНИ		
Сточарство -Говеда за гоење и за производство на млеко -Свињи за репродукција и гоење -Овци и кози за гоење и производство на млеко -Кокошки и несилки	Закон за заштита и благосостојба на животни (Сл. весник на Република Македонија бр. 149/14, 149/15 и 53/16) Правилник за условите и начините за заштита на фармските животни (Сл. весник на Република Македонија бр. 140/09)	Council Directive 2008/120/EC Council Directive 2008/119/EC Council Directive 98/58/EC of 20 July 1998

Прилог 4. Максимална прифатлива моќност на трактори

Максимална прифатлива моќност на тракторите по приоритетен сектор и големина/капацитет		
Тип на растително производство	Големина (ха)	Максимална моќност (kW)
Мешовито земјоделско производство вклучувајќи ливади пасишта	1-2	60
Производство на овошје и зеленчук	2-10	60
	10-50	80
	Над 50	100
Зеленчук	2-10	40
	10-50	60
	Над 50	80
Житарки, фураж и индустриски култури	2-10	60
	10-50	80
	Над 50	100
Тип на сточарско производство	Големина на ДЕ (Добиточни единици)	Максимална моќност (kW)
Говеда за тов и млечни говеда	5-20	60
	20-50	80
	Над 50	100
Тов на прасиња	8-50	60
	50-500	80
	Над 500	100
Кози/овци	1,5-15	60
	15-500	80
	Над 500	100
Живина	10-560	60
	560-1400	70

	Над 1400	100
--	----------	-----

Прилог 5. Складирање и ракување со арско ѓубре

Во критериумите што треба да се исполнат за основање на објект за складирање на арско ѓубре спаѓаат:

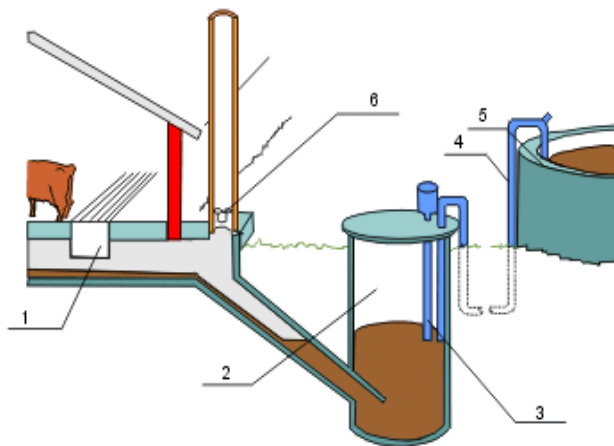
- (1) Структурите за складирање арско ѓубре мора да бидат креирани и да функционираат со цел да содржат арско ѓубре, отпадна вода, загадени истечни води и арско ѓубре мешано со смет без какво било испуштање во почвата и во водите;
- (2) Подносителот на барањето може да ги предложи следниве видови складишта за складирање арско ѓубре:
 - надворешни бетонски перници за складирање на цврсто арско ѓубре
 - длабоки јами под подот на зградата во која се чуваат животните, на растојание од просториите за молзење или објектите за преработка, или надворешни, подземни бетонски складишта или надворешни надземни резервоари или бетонски лагуни за складирање на течно арско ѓубре
- (3) Во случај на складирање арско ѓубре во бетонска перница, мора да се предвидат најмалку три странични зида каде се собира арското ѓубре, следејќи ги овие препораки:
 - Урината мора да се оддели од цврстото арско ѓубре и да се насочи кон депото со урина
 - На подигнатите површини треба да се постави израмнета површина за купови на цврсто арско ѓубре за да се спречи поплава предизвикана од пороен дожд
 - Подот и сидовите мора да бидат направени од водоотпорен материјал кој пред складирањето мора да се покрие со слој од 70 цм од сечкана слама, листови за да се апсорбира течното арско ѓубре
 - Сидовите и подот мора да се изградат така што ќе можат да пропуштаат урина (одводни канали) и истата да истекува во депоата за урина или резервоарите преку непропустливи канали
 - Површината мора да биде заградена со земјена брана од 50 цм и со жица висока најмалку 1,5 м и соодветно обележана со знак за предупредување;
 - Куповите мора да се покријат со тенок слој или тенка обвивка од 20 цм составена од кумур, сечкана слама за заштита од непријатна миризба, како и да се покријат за да се заштитат од дожд и сонце
 - Куповите арско ѓубре мора да се оддалечени најмалку 30 м од каков било бунар и не смеат да се наоѓаат покрај вода, заштитена област или довод на вода
 - Капацитетот на перницата треба да овозможува складирање на цврсто арско ѓубре најмалку 12 недели;

(4) За складирање арско ѓубре во полуцврста или течна состојба во надземни резервоарни складишта или подземни бетонски складишта или бетонски лагуни мора да се земат предвид следните препораки:

- Во случај на метални или бетонски надземни резервоари, резервоарот мора да биде покриен (со мембрана што плови или шатор отпорен на воздух или друго) и мора да овозможува вентилација или да избегнува насобирање на смртоносни гасови и пумпање;
- Во случај на подземни бетонски складишта или надворешни бетонски лагуни, подовите и сидовите мора да бидат водоотпорни и мора да се спречи секаква можност за протекување;
- Површината каде се наоѓа складиштето мора да биде заградена со жица висока најмалку 1,5 м и соодветно обележана со знак за предупредување;
- Течното арско ѓубре не смее да се насочи кон главниот канализациски систем;
- Капацитетот на резервоарот или бетонската лагуна треба да овозможува складирање на цврсто арско ѓубре најмалку 16 недели;

(5) Системот и опремата за ракување со арско ѓубре мора да го дополнуваат инвестирањето во објектите за складирање арско ѓубре во врска со релевантниот систем за складирање арско ѓубре предложено од страна на подносителот на барањето;

Примери на системи за складирање и ракување со арско ѓубре во случај на длабоки јами под подот на зградата во која се чуваат животните за складирање на течно арско ѓубре:

Систем за отстранување на кашеста маса: 1 – канал за кашеста маса; 2 - јама за пумпање; 3 - пумпа; 4 - нагорна пумпа за кашеста материја; 5 - резервоар за кашеста материја; 6 – вентилатор.